

Zarząd Województwa Lubelskiego

Podsumowanie wraz z uzasadnieniem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko Programu ochrony środowiska województwa lubelskiego 2030

Wykonawca:

LEMITOR Ochrona Środowiska Sp. z o.o.
ul. Jana Długosza 40
51-162 Wrocław

Zespół autorski:

mgr inż. Przemysław Lewicki
mgr inż. Stanisław Lewicki
dr inż. Zbigniew Lewicki
dr Paweł Binkiewicz
mgr inż. Barbara Kaleta
mgr inż. Krzysztof Kapral
mgr Lidia Kasperczyk
dr inż. Krzysztof Papuga
mgr inż. Maciej Siemek
mgr inż. Dominika Sobocińska
mgr inż. Katarzyna Stadnik
mgr Marta Stobińska
mgr inż. Natalia Toczek
mgr inż. Monika Tokarczuk
mgr inż. Joanna Woźniak

Spis treści

1.	Wstęp	4
2.	Ramowy przebieg strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	5
3.	Uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie	6
4.	Sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko	7
5.	Uzyskanie wymaganych opinii	8
6.	Udział społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko	53
7.	Ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko	75
8.	Wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko	76
9.	Propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu	77
10.	Uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych	78

1. Wstęp

Niniejsze opracowanie stanowi podsumowanie, o którym mowa w art. 55 ust. 3 ustawy z dnia 03.10.2008 o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 z późn. zm., dalej: ustawa ooś), zgodnie z którym do przyjętego dokumentu załącza się pisemne podsumowanie zawierające uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych, a także informację, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione:

- ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko;
- opinie właściwych organów (regionalnego dyrektora ochrony środowiska, państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego, ministra właściwego do spraw środowiska);
- zgłoszone uwagi i wnioski;
- wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli zostało przeprowadzone;
- propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu.

Dodatkowo zgodnie z art. 42 ust. 2 ustawy ooś organ opracowujący projekt dokumentu wymagającego udziału społeczeństwa dołącza do przyjętego dokumentu uzasadnienie zawierające informacje o udziale społeczeństwa w postępowaniu oraz o tym, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa.

Przedmiotem niniejszego podsumowania Program ochrony środowiska województwa lubelskiego 2030 (zwanym dalej: POŚ 2030). Głównym celem POŚ 2030 jest dążenie do poprawy stanu środowiska na terenie województwa lubelskiego, ograniczenie negatywnego wpływu emisji zanieczyszczeń na środowisko, ochrona i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie jego zasobami. Wyznaczone w programie cele i kierunki interwencji są zgodne z celami przyjętymi w krajowych i wojewódzkich dokumentach strategicznych, przy szczególnym uwzględnieniu Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku i Polityki ekologicznej państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej (PEP2030).

2. Ramowy przebieg strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

Postępowanie w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko przebiegało w czterech etapach:

- uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko z organami wymienionymi w art. 57 oraz 58 ustawy;
- sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko;
- uzyskanie wymaganych opinii;
- zapewnienie udziału społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko.

3. Uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie

O wymagane uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie Zarząd Województwa Lubelskiego zwrócił się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie pismem z dnia 19 lipca 2023 r. (pismo znak: DŚ-I.7011.3.6.2023.AWAS) oraz Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego pismem z dnia 19 lipca 2023 r. (pismo znak: DŚ-I.7011.3.6.2023.AWAS)

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie na podstawie art. 53 oraz art. 57 ustawy ooś, pismem WOOŚ.411.63.2023.ES z dnia 8 sierpnia 2023 r. uzgodnił zakres Prognozy zgodnie z art. 51 i 52 ustawy ooś podając również informacje dodatkowe, które powinny zostać zawarte w prognozie.

Lubelski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny pismem nr DNS-NZ.7016.67.2023 z dnia 17 sierpnia 2023 r. uzgodnił zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływana na środowisko zgodnie z art. 51 ustawy.

4. Sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko

Do przygotowania Prognozy oddziaływania na środowisko przystąpiono po przygotowaniu projektu POŚ 2030. Prognoza została opracowana zgodnie z art. 51 i 52 ustawy ooś, a także z uzgodnionym zakresem z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Lublinie oraz Lubelskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym.

5. Uzyskanie wymaganych opinii

O wymagane opinie wystąpiono z pismami z dnia 18 października 2023 r. znak DŚ-I.7011.3.9.2023.AWAS do poszczególnych organów tj. Ministra Środowiska, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie, Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

Minister Środowiska w opinii z dnia 13 listopada 2023 r. (pismo znak: DSA-WKS.0311.8.2023.DP), zaopiniował przedłożony projekt wnosząc uwagi. W piśmie przekazano także uwagi wniesione przez Ministerstwo Infrastruktury.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie w opinii z dnia 23 listopada 2023 r. (pismo znak: WOOŚ.410.300.2023.ES), zaopiniował przedłożony projekt dokumentu wraz z prognozą wnosząc uwagi.

Lubelski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny pismem nr DNS-NZ.7016.134.2022 z dnia 15 listopada 2023 r. zaopiniował pozytywnie projekt POŚ 2030 wraz z prognozą bez wnoszenia uwag.

Uwagi i wnioski przekazane przez ww. organy w ramach opiniowania projektu Programu oraz sposób ich rozpatrzenia przedstawiono w tabeli nr 1.

Tabela 1. Uwagi wniesione w trybie opiniowania projektu Programu wraz ze sposobem ich uwzględnienia

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
1.	Ministerstwo Infrastruktury Departament Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej	POŚ	Wykaz skrótów, str. 5	W wykazie skrótów Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych wskazany został jako „KPOŚ” zamiast „KPOŚK”	W dalszej części dokumentu używana jest poprawna wersja skrótu, tj. KPOŚK.	Uwzględniono	
2.	Ministerstwo Infrastruktury Departament Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej	POŚ	2.5.1.2. Odprowadzanie ścieków, str. 95	Sugeruje się weryfikację informacji przedstawionych w pierwszym akapicie podrozdziału w zakresie ilości ścieków oczyszczonych oczyszczania z podwyższonym usuwaniem biogenów	W pierwszym akapicie podrozdziału dokument wskazuje, że na terenie województwa liczba oczyszczalni wynosi 344 z czego 31 to oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów. W dalszej części akapitu dokument wskazuje natomiast, że 100% wytworzonych ścieków, tj. 52 473,0 dam ³ , zostało oczyszczonych biologicznie i z podwyższonym usuwaniem biogenów. Oznaczałoby to, że wszystkie ścieki w województwie zostały oczyszczone w 31 oczyszczalniach ścieków, które mają możliwość oczyszczania z podwyższonym usuwaniem biogenów	Uwzględniono	Zmieniono zdanie zgodnie z uwagą i wykorzystano dane dotyczące bezwzględnej ilości ścieków komunalnych, które zostały oczyszczone w oczyszczalniach ścieków komunalnych z podwyższonym usuwaniem biogenów
3.	Ministerstwo Infrastruktury Departament Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej	POŚ	2.5.1.2. Odprowadzanie ścieków, str. 95	Sugeruje się weryfikację danych przedstawionych w zdaniach „Długość sieci kanalizacyjnej w województwie wynosiła 7 501,7 km. Od 2015 roku odnotowano zwiększenie jej długości o 6 278,96 km.	Według opracowania GUS pn. „Ochrona środowiska 2016” [tab. 43(89) SIEĆ KANALIZACYJNA WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2015 R., str. 181] długość sieci kanalizacyjnej w województwie lubelskim wynosiła w 2015 r. 6278,9 km. Jest to zatem wartość wyjściowa, a nie długość o jaką zwiększyła się długość sieci w okresie 2015-2022. Ta wynosi faktycznie ok. 1222,8 km	Uwzględniono	
4.	Ministerstwo Infrastruktury Departament Gospodarki	POŚ	2.5.1.2. Odprowadzanie ścieków, str. 95	Sugeruje się weryfikację czy w poniższym stwierdzeniu chodzi o ludność korzystającą z oczyszczalni ścieków czy z sieci kanalizacyjnej: „W 2022 roku ogólna liczba ludności	Osoby korzystające z indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, tj. zbiorników bezodpływowych (szamb) i przydomowych oczyszczalni ścieków również zobowiązani są do korzystania	Uwzględniono	Przeredagowano zdanie. Informacja dotyczy wyłącznie liczby osób

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
	Wodnej i Żeglugi Śródlądowej			korzystająca z oczyszczalni ścieków wynosiła 1 185 552, co stanowi 58,6% ogólnej liczby mieszkańców i jest to wzrost o 3 458 osób w porównaniu do ubiegłego roku. Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków na terenach wiejskich woj. lubelskiego jest niższy niż średnia w Polsce i wynosi 23,3% (średni odsetek ludności korzystającej z kanalizacji na wsi w Polsce wynosi 47,2%)."	z oczyszczalni ścieków. Wynika to z ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1469 z późn. zm.) zgodnie z którą nieczystości ciekłe z tych systemów muszą być cyklicznie opóźniane i poddawane oczyszczaniu w oczyszczalniach ścieków. W związku z tym wszystkie osoby, niezależnie czy korzystają z sieci kanalizacyjnej czy z systemów indywidualnych, muszą oczyszczać ścieki w oczyszczalniach zbiorczych (komunalnych). Oznacza to, że przy tak sformułowanych stwierdzeniach, odsetek osób korzystających z oczyszczalni na terenie województwa lubelskiego powinien wynosić 100%.		korzystających z sieci kanalizacyjnej
5.	Ministerstwo Infrastruktury Departament Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej	POŚ	2.5.2.Ocena realizacji celów dotychczasowego programu ochrony środowiska, str. 97	Sugeruje się rozbudowę podrozdziału.	W podrozdziale nie zawarto żadnych informacji odnoszących się do tytułu podrozdziału, tj. oceny realizacji celów dotychczasowego POŚ. Wskazano jedynie, że poprzedni POŚ obejmował 8 zadań z zakresu gospodarki wodnościekowej jednak nie wymieniono jakie były to zadania. Nie wskazano również, które z nich zrealizowano w całości, które w części, a których nie udało się w ogóle zrealizować. W związku z tym trudno ocenić prawidłowość opracowania analizy SWOT w podrozdziale 2.5.3.	Uwzględniono	
6.	Ministerstwo Infrastruktury Departament Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej	POŚ	2.5.3.Analiza SWOT i zidentyfikowane obszary problemowe, tabela 29, str. 98	W tabeli w ramach mocnych stron wskazano „Zwiększenie długości sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.”	Nie można zgodzić się z takim wynikiem analizy, gdyż zgodnie z wcześniejszą uwagą dotyczącą długości sieci, w województwie lubelskim w latach 2015-2022 nie wybudowano 6 278,96 km, a ok. 1222,8 km	Nie Uwzględniono	Poprawiono informację o długości wybudowanej sieci. Na podstawie zmienionej wartości długości sieci kanalizacji, również należy stwierdzić, że

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
							jest to mocna strona województwa.
7.	Ministerstwo Infrastruktury Departament Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej	POŚ	2.5.3.Analiza SWOT i zidentyfikowane obszary problemowe, tabela 29, str. 98	Trudno ocenić wskazaną mocną stronę w postaci budowy nowych i modernizacji istniejących oczyszczalni ścieków, gdyż w podrozdziale 2.5.2. nie wskazano żadnych informacji dotyczących liczby nowych oczyszczalni ani liczby inwestycji polegających na modernizacji lub rozbudowie istniejących obiektów.	-	Uwzględniono	Dostosowano analizę SWOT do treści rozdziału.
8.	Ministerstwo Infrastruktury Departament Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej	POŚ	2.5.3.Analiza SWOT i zidentyfikowane obszary problemowe, tabela 29, str. 98	Trudno uznać za mocną stronę województwa sformułowanie "Wzrost liczby osób korzystających z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej."	Przy ponad 2 mln osób zamieszkujących województwo lubelskie, z których niecały 1,2 mln jest korzysta z sieci kanalizacyjnej, przyrost podłączeń do sieci o niecałe 3,5 tys. osób trudno uznać za mocną stronę.	Nie Uwzględniono	Wzrost przyłączy do sieci nie odbiega znacząco od średniej dla Polski. 3,5 tys. osób, zostały przyłączone wyłącznie w 1 roku. Należy również zauważyć, że wskaźnik urbanizacji województwa jest jednym z najniższych, co wpływa bezpośrednio na liczbę przyłączy. Mimo wszystko należałoby uznać, że taka skala przyłączy jest mocną stroną województwa.
9.	Ministerstwo Infrastruktury Departament Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej	POŚ	2.5.3.Analiza SWOT i zidentyfikowane obszary problemowe, tabela 29, str. 98	Brak w analizie SWOT odniesienia się do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, o której mowa w dokumencie i która stanowi zadania GWS.1.4. Nie wiadomo czy jest to szansa dla województwa czy też zagrożenie z uwagi na brak uzasadnienia ekonomicznego lub technicznego, co może mieć wpływ np. na wysokość taryf za wodę i ścieki.	-	Uwzględniono	Dodano budowę przydomowych oczyszczalni ścieków jako mocną stronę, ponieważ można zaobserwować znaczący wzrost ich liczby tym samym zmniejszenie potencjalnej liczby

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
							zbiorników bezodpływowych.
10.	Ministerstwo Infrastruktury Departament Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej	POŚ	2.5.1.2.Odprowadzanie ścieków	W całym rozdziale nie przedstawiono jakichkolwiek informacji dotyczących funkcjonowania aglomeracji ściekowych i realizacji przez nie Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych.	Zgodnie z VI aktualizacją Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (VI AKPOŚK) na terenie województwa lubelskiego funkcjonuje 80 aglomeracji, w rozumieniu art. 86 ust. 3 pkt 1 ustawy – Prawo wodne. 42 z nich (52,5%) osiągnęło już pełną zgodność ze wszystkimi warunkami dyrektywy ściekowej. Pozostałe 38 (ok. 47,5%) aglomeracji nie jest w pełni zgodnych z warunkami dyrektywy. Spośród ww. 38 aglomeracji jedynie 4 z nich jest zgodnych z I warunkiem dyrektywy ściekowej dotyczącym stopnia wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacji zbiorczej (tj. na poziomie minimum 98%). Brak spełnienia przez aglomeracje warunków dyrektywy ściekowej należy uznać za słabą stronę województwa, która powinna zostać uwzględniona w analizie SWOT. Należy podkreślić, iż zgodnie z Traktatem Akcesyjnym wszystkie aglomeracje powinny zostać dostosowane do warunków dyrektywy ściekowej do końca 2015 r.	Uwzględniono	Dodano informację i Uwzględniono w analizie SWOT
11.	Ministerstwo Infrastruktury Departament Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej	POŚ	2.5.3.Analiza SWOT i zidentyfikowane obszary problemowe, str. 97	Proponuje się uzupełnienie analizy SWOT o działania edukacyjne (np. w kategorii szans) związane z gospodarką wodną i ściekową, które wynikają z zadania GWS.2.2. Informację o konieczności realizacji działań edukacyjnych sugeruje się ująć również w tekście podrozdziału 2.5.1.2.Odprowadzanie ścieków.	-	Częściowo uwzględnione	Uzupełniono analizę SWOT w części "Szanse" o zapis dotyczący edukacji. Rozdział 2.5.1.2. odnosi się wyłącznie do diagnozy sytuacji w województwie, nie powinien zawierać informacji dotyczących

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
							konieczności realizacji działań
12.	Ministerstwo Infrastruktury Departament Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej	POŚ	Tabela 45 Cele, kierunki interwencji oraz zadania będące Strategią działań dla województwa lubelskiego do 2030 roku / obszar interwencji „Gospodarka wodnościekowa (GWŚ)” / str. 182	W obszarze interwencji „Gospodarka wodnościekowa (GWŚ)” określono dwa wskaźniki: „odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej [%]” oraz „odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej [%]”. Natomiast jednym z proponowanych działań jest Zadanie: GWS.1.4: „Wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, dla których budowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona ekonomicznie lub technicznie”. Sugeruje się dodanie nowego wskaźnika, który odpowiadałby ww. zadaniu, np. liczba przydomowych oczyszczalni ścieków.	Zadanie: „wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, dla których budowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona ekonomicznie lub technicznie” jest zasadne, jednak nie przyczynia się ono do zwiększenia ww. określonego wskaźnika w zakresie wzrostu osób korzystających z sieci kanalizacyjnej.	Uwzględniono	Dodano wskaźnik Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków
13.	Ministerstwo Infrastruktury Departament Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej	POŚ	Tabela 45 Cele, kierunki interwencji oraz zadania będące Strategią działań dla województwa lubelskiego do 2030 roku / obszar interwencji „Gospodarka wodnościekowa (GWŚ)” / str. 182	W zadaniu: GWS.1.4: „wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, dla których budowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona ekonomicznie lub technicznie”, proponuje się rozważenie uwzględnienia również wsparcia budowy zbiorników bezodpływowych.	Należy zauważyć, że zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, właściciele nieruchomości zapewniają utrzymanie czystości i porządku przez przyłączenie nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej lub, w przypadku, gdy budowa sieci kanalizacyjnej jest technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona, wyposażenie nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych, spełniające wymagania określone w przepisach odrębnych. Budowa przydomowej oczyszczalni ścieków, ze względu na uwarunkowania środowiskowych (warunki glebowe, poziom wód podziemnych) nie zawsze może być	Nie uwzględniono	Zbiorniki bezodpływowe są najmniej preferowanym rozwiązaniem. Jeżeli jest taka możliwość, to w kontekście ochrony środowiska zbiorniki powinny być zastępowane przydomowymi oczyszczalniami ścieków. W związku z tym w zadaniu zdecydowano nie wspierać rozwiązania, które jest najmniej korzystne dla środowiska, a jego posiadanie to spełnienie

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
					najlepszym rozwiązaniem. Wymaga przy tym podkreślenia, że zgodnie z orzecnictwem Naczelnego Sądu Administracyjnego (wyrok NSA z dnia 25 września 2019 r., II OSK 1417/18, wyrok NSA z 3 października 2017 r., II OSK 2367/16), nawet jeśli nieruchomość jest wyposażona w zbiornik bezodpływowy spełniający wszystkie wymagania, a gmina wybudowała sieć kanalizacyjną, realizując obowiązek nałożony art. 43 ust. 1 p.w., właściciel winien się do tej sieci kanalizacyjnej przyłączyć. W związku z tym, przy wyborze danego rozwiązania należy mieć na uwadze zarówno kwestie kosztów budowy i późniejszej eksploatacji, jak również uwarunkowania środowiskowe, w tym m.in. rodzaj gleby, czy poziom wód gruntowych, które wpływają na ograniczenia technologiczne.		minimalnych wymagań prawnych
14.	Ministerstwo Infrastruktury Departament Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej	POŚ	Tabela 45 Cele, kierunki interwencji oraz zadania będące Strategią działań dla województwa lubelskiego do 2030 roku / obszar interwencji „Gospodarka wodnościekowa (GWŚ)” / str. 182	proponuje się dodanie nowego zadania: „wsparcie budowy przyłączy kanalizacyjnych do sieci kanalizacyjnej”	Obecne brzmienie zadania: „GWS.1.3.Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej, w tym rozbudowa sieci kanalizacji deszczowej oraz przepompowni ścieków” nie wskazuje wprost również na wykonanie przyłączy do sieci. Jednym z podstawowych działań zmierzających do zwiększenia stopnia skanalizowania (a tym samym do realizacji określonego wskaźnika: „odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej [%]”) może być podłączenie nieruchomości do istniejącej już sieci kanalizacyjnej. Zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2022 r. poz.	Częściowo uwzględnione	Dodano wsparcie budowy przyłączy kanalizacyjnych do sieci kanalizacyjnej jako część zadania GWS.1.3.Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej, w tym rozbudowa sieci kanalizacji deszczowej oraz przepompowni ścieków.

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
					2519, z późn. zm.), właściciele nieruchomości zapewniają utrzymanie czystości i porządku przez przyłączenie nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej lub, w przypadku gdy budowa sieci kanalizacyjnej jest technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona, wyposażenie nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych, spełniające wymagania określone w przepisach odrębnych; przyłączenie nieruchomości do sieci kanalizacyjnej nie jest obowiązkowe, jeżeli nieruchomość jest wyposażona w przydomową oczyszczalnię ścieków spełniającą wymagania określone w przepisach odrębnych. Wsparcie właścicieli nieruchomości w zakresie przyłączenia do sieci kanalizacyjnej umożliwi realizację ww. ustawowego obowiązku.		
15.	Ministerstwo Infrastruktury Departament Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej	POŚ	str.45 TEKST ORYGINALNY wycinanie lub wypalanie lasów – drzewa posiadają naturalną zdolność do asymilacji dwutlenku węgla z atmosfery, a podczas wycinki lub pożaru zgromadzony w nich węgiel uwalniany jest przez utlenianie z powrotem do atmosfery, a podczas wylesienia lub pożaru zgromadzony w nich węgiel uwalniany	wylesienia lub wypalanie lasów oraz zamieranie lasów wskutek czynników obniżających ich stan zdrowotny – drzewa posiadają naturalną zdolność do asymilacji dwutlenku węgla z atmosfery, a podczas wylesienia, pożaru lub zamierania drzew w skutek m.in. gradacji owadów i infekcji grzybów lub pasożytów, zgromadzony w nich węgiel uwalniany jest przez utlenianie z powrotem do atmosfery.	Należy wyjaśniać, że zgodnie z wiedzą naukową zdolność drzew do asymilacji jest uzależniona od ich wieku i stanu zdrowotnego. Drzewa pochłaniają CO ₂ głównie w okresie młodocianym, następnie zdolność ta w istotny sposób spada. Stare, ale jednocześnie żywe i zdrowe drzewa magazynują węgiel do czasu, gdy następuje zamieranie poszczególnych drzew lub lasu. W warunkach polskich młode drzewostany są emitentem netto. Z wiekiem drzewostanów pochłanianie zaczyna przeważać, a największe pochłanianie ma miejsce w	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
			jest przez utlenianie z powrotem do atmosfery.		drzewostanach młodszych i średniowiekowych (20-60 lat), następnie zmniejsza się i w drzewostanach w wieku ponad 100 lat pochłanianie jest zbliżone do emisji (Olejnik i Małek 2020, Ziemblińska i in. 2018). Z obliczeń naukowców wynika, że każdego roku gnijące drzewa emitują 10,9 gigaton węgla. To 115 proc. emisji z paliw kopalnych i jedna czwarta tego, co emituje ziemia. Naukowcy wskazują, że to jak szybko drzewo się rozkłada, zależy od lokalnego klimatu, grzybów, mikroorganizmów i insektów. Zwłaszcza owady odgrywają tutaj niezwykle ważną rolę. Jednak to, jak bardzo przyczyniają się do procesów gnilnych, zależy od klimatu. Ponadto, jak wskazują badania naukowe, to odbudowa lub utrzymanie właściwego stanu torfowisk ma decydującą rolę w łagodzeniu skutków zmian klimatu.		
16.	Ministerstwo Infrastruktury Departament Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej	POŚ	str. 156 TEKST ORYGINALNY Na niedobory wody narażone są również gatunki roślin o płytkich systemach korzeniowych, takich jak świerk, natomiast podnosząca się temperatura powietrza ułatwia bytowanie i rozprzestrzenianie się gatunków obcych, które zaczną wypierać rodzimą faunę i florę.	Na niedobory wody narażone są również gatunki roślin o płytkich systemach korzeniowych, takich jak świerk, natomiast podnosząca się temperatura powietrza ułatwia bytowanie i rozprzestrzenianie się gatunków obcych, które zaczną wypierać rodzimą faunę i florę.	Należy wskazać, że sosna to gatunek o głębokim systemie korzeniowym (palowym).	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
17.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 159	Dodać zadanie: ZP.4.4 Realizacja działań związanych z utrzymaniem trwałości i żywotności lasów, w tym realizacja działań związanych z przeciwdziałaniem gradacyjnemu występowaniu owadów lub ograniczeniu występowania szkodliwych grzybów, pasożytów i półpasożytów.	Istotną kwestią związaną z utrzymaniem lub zwiększeniem bioróżnorodności jest holistyczne podejście do tego zagadnienia. Należy wskazać, że podstawą poprawy środowiska przyrodniczego jest utrzymanie stabilnych, żywotnych i trwałych siedlisk dla gatunków. W związku z powyższym w oparciu o dostępną wiedzę naukową, w kontekście adaptacji do zmian klimatu, należy podejmować m.in. działania, które oddziałują pozytywnie na trwałość i żywotność ekosystemów, w tym ekosystemów leśnych.	Uwzględniono	-
18.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ/Progn oza	-	W projekcie dokumentu nie Uwzględniono aspektu poprawy jakości powietrza jako jednego z filarów Polityki Energetycznej Państwa do 2040 roku oraz nie odniesiono się do tego dokumentu jako strategicznego omawiając cele ochrony środowiska w kierunku interwencji: Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania (I.2) dot. Głównych problemów i zagrożeń środowiska.	-	Uwzględniono	-
19.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 33, 37 TEKST ORYGINALNY Wskaźnik „Zwiększenie udziału zieleni na terenach zurbanizowanych” Ilość nasadzonej zieleni: 60758 m2 - jest błędnie zdefiniowany	Wskaźnik „UDZIAŁ” powinien być mierzony w % jak sama nazwa wskazuje. Np. Zwiększenie udziału powierzchni terenów zieleni w obszarach zurbanizowanych. Proponowana wartość wskaźnika to powierzchnia terenów zieleni, więc mówimy o zwiększeniu powierzchni terenów zieleni na terenach zurbanizowanych	-	Nie Uwzględniono	Nazwa zadania jest zasięgnięta ze sprawozdań z realizacji POP - podobnie jak wartość. W tabelach podano wartości z tychże sprawozdań.

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
20.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 55 TEKST ORYGINALNY W związku z tym należy położyć szczególny nacisk na realizację działań adaptacyjnych do zmian klimatu, szczególnie w większych miastach województwa, które na celu mają: zmniejszenie emisji CO ₂ , poprawę efektywności energetycznej, stopniowe wdrażanie niskoemisyjnych technologii grzewczych (np. pompy ciepła) rozbudowa sieci ciepłowniczych, wzrost produkcji energii z odnawialnych źródeł energii (OZE), prowadzenie termomodernizacji budynków, wymiana kotłów wysokoemisyjnych na kotły ekologiczne, ograniczenie zużycia energii oraz wody, zrównoważony transport, rozwój połączeń kolejowych, wprowadzenie komunikacji niskoemisyjnej (tabor elektryczny), czyszczenie ulic na mokro.	Nie są to w większości działania adaptacyjne, lecz mitygacyjne	Różnice między działaniami mitygacyjnymi i adaptacyjnymi można znaleźć tu: https://www.gov.pl/web/edukacja-ekologiczna/co-to-sa-dzialania-mitygacyjne-i-adaptacyjne-do-zachodzacych-zmian-klimatu	Częściowo uwzględnione	W tekście Programu doprecyzowano, że działania mają charakter zarówno mitygacyjny, jak i adaptacyjny. Dodano w odpowiednich wierszach informację, że nie tylko działania adaptacyjne ale i mitygacyjne mają na celu poprawę jakości powietrza.

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
21.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 55 TEKST ORYGINALNY Adaptacja sektora ochrony klimatu i jakości powietrza do zmian klimatycznych ma na celu: •Ograniczenie emisji CO2; •Poprawę efektywności energetycznej; • Wzrost produkcji energii z OZE; • Zmniejszenie emisji komunikacyjnych; • Ograniczenie zużycia energii oraz wody.	Wymienione pierwsze 4 punkty dotyczą mitygacji, nie adaptacji. Poza tym wyjaśnienia wymaga określenie: „sektor ochrony klimatu i jakości powietrza do zmian klimatycznych”.	-	Nie Uwzględniono	W Programie doprecyzowano, że całość odnosi się do wymienionych działań zarówno adaptacyjnych jak i mitygacyjnych.
22.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 56 TEKST ORYGINALNY Aby osiągnąć ww. cele, działania adaptacyjne powinny koncentrować się na zwiększeniu efektywności energetycznej oraz promocji i stosowaniu OZE.	Wskazano działania mitygacyjne	-	Częściowo uwzględnione	Wskazano działania mitygacyjne oraz adaptacyjne.
23.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 56 TEKST ORYGINALNY Zmiany klimatu jedynie w pośredni sposób wpływają na jakość powietrza (np. poprzez wzrost zapylenia w czasie długotrwałych okresów bezopadowych).	Fragment wymaga doprecyzowania, np. zwiększenie temperatur przyczynia się bezpośrednio do wydłużenia okresu wegetacyjnego, do skrócenia okresu grzewczego, a co za tym idzie – zmniejszenia niskiej emisji	-	Uwzględniono	-
24.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 56-57 TEKST ORYGINALNY W związku z powyższym	Wymienione działania nie są działaniami adaptacyjnymi, a mitygacyjnymi. Jako działanie	-	Uwzględniono	Dodano do tekstu działania adaptacyjne oraz mitygacyjne.

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
			w niniejszym dokumencie wyznaczono następujące zadania, traktowane jako działania adaptacyjne w zakresie ochrony klimatu i jakości powietrza wraz z uwzględnieniem sektora energetycznego: • OKJP.1.1. Opracowanie, aktualizacja i monitorowanie programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych; • OKJP.1.2. Opracowanie, aktualizacja i monitorowanie Programów ograniczania niskiej emisji, Programów Gospodarki Niskoemisyjnej, • OKJP.1.3. Kontynuacja monitoringu jakości powietrza; • OKJP.1.4. Uwzględnianie w dokumentach planistycznych (MPZP, SUiKZP) zapisów umożliwiających ograniczenie emisji zanieczyszczeń; • OKJP.1.5. Edukacja ekologiczna w zakresie poprawy jakości	adaptacyjne służące poprawie jakości powietrza można uwzględnić: - zwiększenie powierzchni terenów zieleni, nasadzenie drzew, - minimalizacja wycinki już istniejących drzew - niezabudowywanie korytarzy wentylacyjnych miast - projektowanie uwzględniając naturalne i antropogeniczne korytarze wentylacyjne.			Wymienione zadania są uwzględnione w części przyrodniczej oraz w części klimatu również - korytarze wentylacyjne, którą są/powinny być uwzględniane w dokumentach planistycznych (OKJP.1.4.)

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
			powietrza oraz promocja zasad efektywności energetycznej; • OKJP.1.6. Kontrola przestrzegania zakazu spalania odpadów w piecach domowych; • OKJP.2.1. Modernizacja, likwidacja lub wymiana konwencjonalnych źródeł ciepła na niskoemisyjne w budynkach mieszkalnych, publicznych i innych (w tym realizacja Programu „Czyste Powietrze”); • OKJP.2.2. Przebudowa, modernizacja i doposażenie lokalnych kotłowni; • OKJP.2.3. Termomodernizacja budynków mieszkalnych, użyteczności publicznej i usługowych;				
25.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 99 TEKST ORYGINALNY W związku z powyższym w niniejszym dokumencie wyznaczono następujące zadania, które należy uznać za działania adaptacyjne w zakresie gospodarki wodno-ściekowej: • GWS.1.1.Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej;	Wymienione działania w większości nie są działaniami adaptacyjnymi.	-	Uwzględniono	Zawężono zestawienie zadań wpisujących się w działania adaptacyjne

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
			• GWS.1.2.Rozbudowa i modernizacja ujęć wody i stacji uzdatniania wody; • GWS.1.3.Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej, w tym rozbudowa sieci kanalizacji deszczowej oraz przepompowni ścieków; • GWS.1.4.Wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, dla których budowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona ekonomicznie lub technicznie; • GWS.1.5.Budowa i modernizacja urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych i zagospodarowywania osadów ściekowych i zagospodarowywania osadów ściekowych; • GWS.2.1. Podejmowanie działań zmierzających do racjonalizacji zużycia wody w budynkach użyteczności publicznej; • GWS.2.2. Edukacja ekologiczna dotycząca racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej w tym oszczędzania wody w gospodarstwach				

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
			domowych oraz prawidłowej eksploatacji przydomowych zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni ścieków; • GWS.2.3.Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych (w tym kontrola częstotliwości ich opróżniania) oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.				
26.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 119-120 TEKST ORYGINALNY W związku z powyższym w niniejszym dokumencie wyznaczono następujące zadania, które należy uznać za działania adaptacyjne w zakresie gleb: • GL.1.1. Propagowanie rolnictwa ekologicznego oraz dobrych praktyk rolniczych; • GL.1.2. Monitoring chemizmu gleb; • GL.1.3. Wprowadzanie do dokumentów planistycznych zapisów dotyczących ochrony gleb o najwyższych walorach produkcyjnych; • GL.2.1. Prowadzenie rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz aktualizacja wykazów potencjalnych	Nie wszystkie działania są działaniami adaptacyjnymi.	-	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
			historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi;				
27.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 166 TEKST ORYGINALNY Adaptacja sektora zagrożenia poważnymi awariami do zmian klimatycznych ma na celu: Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii. Aby osiągnąć ww. cel, działania adaptacyjne powinny się koncentrować na usuwaniu skutków poważnych awarii oraz edukacji społeczeństwa mającej na celu kreowanie prawidłowego postępowania. W związku z powyższym w niniejszym dokumencie wyznaczono następujące zadania, które należy uznać za działania adaptacyjne w zakresie zagrożenia poważnymi awariami: • PAP.1.1 Prowadzenie i aktualizowanie rejestru poważnych awarii oraz baz danych w zakresie zakładów mogących powodować poważną awarię; • PAP.1.2 Kontrolowanie zakładów	Nie wszystkie działania są działaniami adaptacyjnymi.	-	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
			przemysłowych o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii; • PAP.1.3 Usuwanie skutków poważnych awarii; • PAP.1.4 Poprawa technicznego wyposażenia służb WIOŚ, PWIS, OSP; • PAP.2.1 Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii.				
28.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	Str. 8 TEKST ORYGINALNY: Występują przekroczenia jakości powietrza w zakresie średniorocznego poziomu pyłu poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10. Dla benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 określony jest poziom docelowy.	Powinno być: Występują przekroczenia jakości powietrza w zakresie średniorocznego poziomu pyłu poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10. Dla benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 określony jest poziom docelowy.	-	Uwzględniono	-
29.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	Str. 9 TEKST ORYGINALNY: Jako cel główny wskazano osiągnięcie dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych.	Powinno być: Jako cel główny wskazano osiągnięcie dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych.	-	Uwzględniono	-
30.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	Str. 9 TEKST ORYGINALNY: W związku z tym	Powinno być: W związku z tym wyznaczono cel: Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem	-	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
			wyznaczono cel: Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogeniczny, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu	antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu.			
31.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	Str. 12 TEKST ORYGINALNY: Zdecydowaną większość stanowią gminy wiejskie, których liczba wynosi 162, następnie miejsko- wiejskich z ilością 31, natomiast najmniej jest miejskich - 20.	Powinno być: Zdecydowaną większość stanowią gminy wiejskie, których liczba wynosi 162, następnie miejsko- wiejskie w ilości 31, natomiast najmniej jest miejskich - 20.	-	Uwzględniono	-
32.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	Str. 12 TEKST ORYGINALNY: Na Lubelszczyźnie gęstość zaludnienia wynosi 88,6 os./ km2 i jest również mniejszy niż średnia dla Polski.	Powinno być: Na Lubelszczyźnie gęstość zaludnienia wynosi 88,6 os./ km2 i jest również mniejsza niż średnia dla Polski.	-	Częściowo uwzględnione	Zgodnie z danymi stan na 31.12.2022 gęstość zaludnienia wynosiła 80,6
33.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	Str. 16 TEKST ORYGINALNY: wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT (polegają określaniu granicznych wielkości emisji dla większych zakładów przemysłowych).	Powinno być: wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT (polegają na określaniu granicznych wielkości emisji dla większych zakładów przemysłowych).	-	Uwzględniono	-
34.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	Str. 26 TEKST ORYGINALNY: Najważniejszymi dokumentami na szczeblu regionalnym w	• Aktualizacja Programu ochrony powietrza dla strefy Aglomeracja Lubelska ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz	-	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
			dziedzinie ochrony powietrza atmosferycznego dla województwa lubelskiego są:	docelowego benzo(a)pirenu” w zakresie pyłu PM _{2,5} (faza II) i benzo(a)pirenu, przyjęty uchwałą nr XLIX/717/2023 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 28 czerwca 2023 r.; • Aktualizacja Programu ochrony powietrza dla strefy lubelskiej ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM ₁₀ i PM _{2,5} oraz docelowego benzo(a)pirenu” w zakresie pyłu PM _{2,5} (faza II) i benzo(a)pirenu, przyjęty uchwałą nr XLIX/716/2023 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 28 czerwca 2023 r.;			
35.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	Str. 29 TEKST ORYGINALNY: klasa A1, C1 - dodatkowe klasy stref określane w oparciu o poziom dopuszczalny dla fazy II (dotyczy tylko pyłu PM _{2,5})	Powinno być: klasa A1, C1 – od 2020 r. podstawowe klasy stref określane w oparciu o poziom dopuszczalny dla fazy II (dotyczy tylko pyłu PM _{2,5})	-	Uwzględniono	-
36.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	Str. 29 TEKST ORYGINALNY: Jak pokazuje powyższa tabela sporządzona na podstawie ocen rocznych jakości powietrza dla województwa lubelskiego z lat 2019 – 2022 Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Lublinie, przekroczenie poziomów dopuszczalnych w powietrzu głównie dla benzo(a)pirenu w pyle	Powinno być: Dla benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM ₁₀ przekroczenie poziomu docelowego	-	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
			zawieszonym PM10 oraz pyłu zawieszonego PM2,5 dla II fazy.				
37.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	Str. 30 Tabela 2 Stacje pomiarowe na terenie województwa lubelskiego (Opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ)	Powinno być: • LbChelmPolan – stacja automatyczno-manualna, • LbRadzPodSit – stacja automatyczno-manualna.	Informacje o wszystkich stacjach zlokalizowanych na terenie województwa lubelskiego umieszczone są na Portalu Jakości Powietrza GIOŚ (https://powietrze.gios.gov.pl/pjp/maps/measuringstation?woj=lubelskie&rwms=true)	Uwzględniono	-
38.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ/Prognoza	str. 31 POŚ str. 29/30 Prognoza	Rysunek 3 Lokalizacja stacji pomiarowych monitorujących jakość powietrza (opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ) – niezgodne z danymi GIOŚ.	-	Uwzględniono	-
39.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 57-58	W tekście wymieniane są strategiczne mapy opracowane w województwie. Format tekstu nie sugeruje, że są to tytuły opracowań, proponuję, aby w przypadku Chełma zapisać - Strategiczna mapa hałasu dla głównych dróg na terenie miasta Chełm.	-	Uwzględniono	-
40.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 61 TEKST ORYGINALNY „Przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu wystąpiły w większości punktów pomiarowych dotyczących hałasu krótkookresowego”	Przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu wystąpiły w większości punktów pomiarowych, przy których prowadzono pomiary krótkookresowe	-	Uwzględniono	-
41.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 61 TEKST ORYGINALNY „w Hrubieszowie przekroczeń nie	Powinno być: w Hrubieszowie przekroczeń nie odnotowano tylko w jednym punkcie	-	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
			odnotowano w jednym punkcie”.				
42.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 61 TEKST ORYGINALNY Największe wartości przekroczenia odnotowano w punkcie położonym w Krasnymstawie (powyżej 10,5 dB w dzień i 8,2 dB w nocy niż wartości progowe) – (przyp. ocenę wykonuje się na podstawie wartości dopuszczalnych hałasu, a nie wartości progowych)	Powinno być: Największe wartości przekroczeń odnotowano w punkcie położonym w Krasnymstawie przy ul. Rejowieckiej (wynoszące: 10,5 dB w dzień i 8,2 dB w nocy)	-	Uwzględniono	--
43.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 64 TEKST ORYGINALNY Badania hałasu kolejowego prowadzone przez GIOŚ w 2021 r. przy linii kolejowej nr 7 w miejscowości Motycz na terenie gminy Konopnica w powiecie lubelskim wykazało przekroczenie dopuszczalnych poziomów w porze nocnej o 5 dB.	Powinno być: wykazały	-	Uwzględniono	
44.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 65 TEKST ORYGINALNY W tabeli przedstawiono Liczbę osób zamieszkujących lokale mieszkalne zagrożone hałasem szynowym	Powinno być: W tabeli 18 przedstawiono liczbę osób zamieszkujących lokale mieszkalne zagrożone hałasem przemysłowym	-	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
45.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 65 TEKST ORYGINALNY Nie stwierdzono występowania terenów, na których osoby zamieszkują osoby w lokalach mieszkalnych i występują jednocześnie przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu mierzonego wskaźnikiem LN.	Powinno być: Nie stwierdzono występowania terenów, na których osoby zamieszkują osoby w lokalach mieszkalnych i występują jednocześnie przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu mierzonego wskaźnikiem LN.	-	Uwzględniono	-
46.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	2.2.2.Ocena realizacji celów dotychczasowego programu ochrony środowiska TEKST ORYGINALNY W latach 2019-2020 w zakresie ochrony środowiska przez hałasem zrealizowano 7 zadań.	Powinno być: W latach 2019-2020 w zakresie ochrony środowiska przed hałasem zrealizowano 7 zadań. Powinno być: Łącznie na cele związane z ochroną środowiska przez hałasem przeznaczono ok. 1,8 mld zł.	-	Uwzględniono	-
47.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 66 TEKST ORYGINALNY W latach 2021-2022 nie było potrzeby Opracowania programów ochrony środowiska przed hałasem	Powinno być: W latach 2021-2022 nie było potrzeby opracowania programów ochrony środowiska przed hałasem	-	Uwzględniono	-
48.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 66 TEKST ORYGINALNY Województwo lubelskiego prowadziło działania związane z wdrażaniem i monitorowaniem obowiązujących	Powinno być: Województwo lubelskie prowadziło działania związane z wdrażaniem i monitorowaniem obowiązujących programów ochrony przed hałasem.	-	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
			programów ochrony przed hałasem.				
49.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 67 TEKST ORYGINALNY ...w szczególności największych miastach województwa.	Powinno być: ...w szczególności w największych miastach województwa	-	Uwzględniono	-
50.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 67 TEKST ORYGINALNY „Od 2019 r. pomiary monitoringowe wykonywane są przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Lublinie Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (RWMŚ GIOŚ).”	Pomiary monitoringowe są wykonywane przez Centralne Laboratorium Badawcze Oddział Lublin, RWMŚ w Lublinie odpowiada za planowanie sieci pomiarowej.	-	Uwzględniono	-
51.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 70	Brak Rejestru, stacji, który umożliwi szybki dostęp do informacji”	Na stronie internetowej (https://si2pem.gov.pl/) znajduje się System Informacyjny o Instalacjach wytwarzających Promieniowanie Elektromagnetyczne - to publiczna baza danych zawierająca informacje o polu elektromagnetycznym w środowisku, prowadzona przez Ministra Cyfryzacji. Dzięki systemowi można uzyskać dostęp do informacji o lokalizacji stacji bazowych, do kogo należy, kiedy przeszła wszelkie niezbędne pomiary i certyfikacje, oraz jakie były ich wyniki.	Uwzględniono	Usunięto z tabeli
52.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 71 TEKST ORYGINALNY „Pozostałymi głównymi rzekami są Wieprz, Krzna, Bystrzyca, Huczwa, Tyśmienica oraz Tanew.”	Jedną z głównych rzek jest Wisła, a nie ma o niej żadnej wzmianki	--	Uwzględniono	

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
53.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 71 TEKST ORYGINALNY „Województwo lubelskie położone jest w obrębie 3 regionów wodnych: Górnej - Wschodniej Wisły, Środkowej Wisły i Bugu” – nie wymieniono czwartego regionu wodnego (Górnej – Zachodniej Wisły).	Proponuje się wymienić w głównym tekście wszystkie cztery RZGW i wszystkie cztery regiony wodne, żeby informacja była kompletna i klarowna.	-	Uwzględniono	-
54.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 72	Wymienione są największe jeziora województwa lubelskiego określone jako jeziora naturalne, tylko jedno z wymienionych Uściwierz to jezioro naturalne. Pozostałe to silnie zmienione JCWP; Wytyczno, Krzcień, Mytycze i Dratów to jeziora ogroblone, ze znacznie sztucznie zwiększoną powierzchnią, przekształcone w zbiorniki retencyjne, połączone z Kanałem Wieprz-Krzna.	-	Uwzględniono	-
55.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 72 TEKST ORYGINALNY „Na terenie województwa lubelskiego, zgodnie z II aPGW, wydzielono w całości lub w części 227 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) rzecznych, 23 JCWP jeziornych oraz 1 zbiornikową JCWP. 208 JCWP rzecznych ma charakter naturalny, 17 jest silnie zmienionych (zmienione w wyniku działalności antropogenicznej) oraz 2	monitoring jednolitych części wód na terenie województwa lubelskiego obejmuje 209 JCWP rzecznych (te będą zawsze monitorowane i oceniane w obrębie województwa), 23 JCWP jeziorne i 1 JCWP zbiornikową. 191 ma charakter naturalny, 16 jest silnie zmienionych oraz 2 sztuczne. Wskazane przez Państwa 227 JCWP rzecznych obejmuje 18 JCWP monitorowanych przez województwa ościennie (podkarpackie i mazowieckie).	-	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
			sztuczne (powstałe w wyniku działalności antropogenicznej)”				
56.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 74 TEKST ORYGINALNY „Celem środowiskowym dla wszystkich JCWP jest dobry stan/ potencjał ekologiczny oraz dobry stan chemiczny”	Zgodnie z RDW celem dla wód powierzchniowych jest osiągnięcie co najmniej dobrego stanu/potencjału ekologicznego oraz dobrego stanu chemicznego.	-	Uwzględniono	-
57.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 74 TEKST ORYGINALNY Tabela 22 Stan JCWP ...: „Ocena stanu wód – wiersz Brak Danych”	Podana liczba 37 jest nieprawidłowa. Przedstawiona ocena wynika z aPGW, a oficjalną wiążącą oceną stanu jcwp jest ocena wykonana przez GIOŚ za lata 2016-2021, dostępna na stronie internetowej GIOŚ (https://wody.gios.gov.pl/piwp/). Nie przeprowadzono oceny eksperckiej, dla JCWP niemonitorowanych wykonano ocenę metoda przeniesienia. W przypadku JCWP Dziegciarka i JCWP Spólne - ocena została wykonana dużo wcześniej (stan jest bardzo dobry) i dlatego jest ona monitorowana w co 3 cyklu wodnym. W II aPGW część cieków jest określone jako nowe i są one monitorowane w cyklu 2022-2027 – aktualnie jest brak danych o ocenie.	-	Częściowo uwzględnione	Ze względu na długi okres obowiązywania Programu, który obejmować będzie nowy cykl monitorowania, zdecydowano na wykorzystanie informacji z obowiązującej obecnie II aPGW i przedstawić informacje dla obowiązującego podziału na jednolite części wód powierzchniowych. Przedstawiony stan wód opiera się na wynikach monitoringu GIOŚ przeprowadzonego w latach 2016-2021. W przypisie dolnym dodano wyjaśnienie braku danych.
58.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 75 TEKST ORYGINALNY „Według danych z Państwowego	Zły stan wód wynika głównie z osiągnięcia przez Zbiornik Nielisz stanu chemicznego poniżej dobrego. Jednolita część wód może być	-	Uwzględniono	Rozszerzono fragment tekstu o przesłane informacje

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
			Monitoringu Środowiska (GIOŚ), zbiornik posiada umiarkowany potencjał ekologiczny, jednak ze względu na stan chemiczny poniżej dobrego, stan wód określono jako zły	oceniona jako będąca w „dobrym stanie”, jeśli jednocześnie jej stan/potencjał ekologiczny jest sklasyfikowany przynajmniej jako dobry, a stan chemiczny sklasyfikowany jest jako „dobry”. W pozostałych przypadkach, tj. gdy stan chemiczny jest sklasyfikowany jako „poniżej dobrego” lub stan / potencjał ekologiczny sklasyfikowano jako „umiarkowany”, „słaby”, bądź „zły”, jednolitą część wód ocenia się jako będącą w złym stanie.			
59.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 76 Tabela 23 Stan JCWP jeziornych na terenie województwa lubelskiego.	Dane pochodzą z IIaPGW, gdzie część jezior nie ma wykazanego aktualnego stanu/potencjału ekologicznego czy oceny stanu. Na chwilę obecną jest dostępna ocena za lata 2016-2021 na stronie GIOŚ - wykonana zarówno na podstawie badań monitoringowych i metodą przeniesienia oceny. Brak jest oceny tylko dla jezior wyznaczonych jako nowe, nie badanych dotychczas. Uwaga ta dotyczy również tabeli 8 str. 39 „Prognozy oddziaływania na środowisko Programu ochrony środowiska województwa lubelskiego 2030”.	-	Częściowo uwzględnione	Ze względu na długi okres obowiązywania Programu, który obejmować będzie nowy cykl monitorowania, zdecydowano na wykorzystanie informacji z obowiązującej obecnie II aPGW i przedstawić informacje dla obowiązującego podziału na jednolite części wód powierzchniowych. Przedstawiony stan wód opiera się na wynikach monitoringu GIOŚ przeprowadzonego w latach 2016-2021. W przypisie dolnym dodano wyjaśnienie braku danych.

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
60.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 107 TEKST ORYGINALNY: Państwowy Monitoring Środowiska (PMŚ) prowadzi od 1995 roku Monitoring chemizmu gleb ornych w Polsce. Celem tego programu jest ocena stanu zanieczyszczenia i zmian właściwości gleb w wymiarze czasowym i przestrzennym. Program realizowany jest w cyklach 5-letnich, w 20 punktach pomiarowych.	Powinno być: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ) prowadzi od 1995 roku Monitoring chemizmu gleb ornych w Polsce. Celem tego programu jest ocena stanu zanieczyszczenia i zmian właściwości gleb w wymiarze czasowym i przestrzennym. Program realizowany jest w cyklach 5-letnich, w 20 punktach pomiarowych na terenie województwa lubelskiego.	-	Uwzględniono	-
61.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 107 Tabela 31 Charakterystyka wybranych parametrów gleb w punktach monitoringowych PMŚ na terenie woj. lubelskiego (opracowanie własne na podstawie Raportu IUNG 2020-2022)	Charakterystyka wybranych parametrów gleb w punktach monitoringowych PMŚ na terenie woj. lubelskiego (opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ)	-	Uwzględniono	-
62.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 109	Niemal we wszystkich punktach pomiarowych wzrosła zawartość azotu azotanowego w stosunku do 2015 roku. Jego średnia zawartość wyniosła w 2020 roku 31,4 mg N-NO ₃ ·kg ⁻¹ , podczas gdy w 2015 roku było to 9,4 mg N-NO ₃ ·kg ⁻¹ oraz 2gą najwyższą wartość minimalną. à niezrozumiałe	-	Uwzględniono	-
63.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 110 TEKST ORYGINALNY Rysunek 19 Mapa glebowo-rolnicza województwa	Powinno być: Rysunek 19 Mapa glebowo-rolnicza województwa lubelskiego z lokalizacją punktów pomiarowo-kontrolnych PMŚ GIOŚ53	-	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
			lubelskiego z lokalizacją punktów pomiarowo-kontrolnych PMŚ53				
64.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 120 TEKST ORYGINALNY GL.1.2. Monitoring chemizmu gleb;	Powinno być: GL.1.2. Monitoring chemizmu gleb ornych;	-	Uwzględniono	-
65.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 186 GL.1.2. Monitoring chemizmu gleb ornych	Kolumna – Podmiot odpowiedzialny (8): Powinno być: GIOŚ	-	Uwzględniono	-
66.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 226 Kolumna – Zadanie (3): Powinno być: GL.1.2. Monitoring chemizmu gleb ornych	Kolumna – Źródła finansowania (7): Powinno być: NFOŚiGW	-	Uwzględniono	-
67.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ/Progn oza	str. 79	W tabeli 16 Prognozy zapisano: „GO.4.3. Budowa zakładu termicznego przekształcania odpadów medycznych i weterynaryjnych”, a tymczasem w projekcie Programu GO.4.3 ma następujące brzmienie: „GO.4.3. Budowa instalacji termicznego przekształcania odpadów z przetworzenia odpadów komunalnych oraz instalacji termicznego przekształcania odpadów medycznych i weterynaryjnych”.	Ujednolicenie zapisów	Uwzględniono	-
68.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	Prognoza	str.79 TEKST ORYGINALNY Jako jeden ze środków zapobiegających, ograniczających lub kompensujących negatywne oddziaływania zaproponowano „zabezpieczenie odpadów - minimalizacja unosu”	Nie jest jasne, na czym miałyby polegać to działania i w jakim kontekście zostało zaproponowane.	Jest wiele znaczeń wyrazu „unos”, np. „masa powstających zanieczyszczeń w trakcie określonego procesu (np. spalania paliw) i wprowadzanych do przewodów odprowadzających gazy odlotowe”, „ładunek, który dźwig może unieść”, „część ładunku podnoszona jednorazowo przez podnośnik lub dźwig”. Jest też określenie „unos wtórny – pył gromadzący się na powierzchni jezdni wzbijany ponownie w powietrze w	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
					wyniku turbulencji generowanych przez pojazdy”. Zapisy Prognozy powinny być klarowne.		
69.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	Cały dokument	Dokument należy poprawić pod względem redakcyjnym.	Dla przykładu można podać jeden z fragmentów dokumentu, jednak uwaga odnosi się do całości dokumentu. Poniżej przykład: „Podstawą prawną opracowania Prognozy do Programu ochrony środowiska województwa lubelskiego 2030 jest art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, który ustalająca zakres i stopień szczegółowości przedmiotowego dokumentu. Zgodnie z art. 52 ust. 2 ustawy ooś”(brak wyjaśnienia skrótu, a w akapicie powyżej przywołano całą nazwę ustawy)	Uwzględniono	-
70.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	Cały dokument	Analogicznie do uwag zgłoszonych do samego programu ochrony środowiska – wydaje się uzasadnione aby korzystać z danych pochodzących z Bazy danych o produktach, odpadach i gospodarowaniu odpadami (BDO).	Dane GUS są danymi statystycznymi i nie są tak dokładne i weryfikowane jak np. dane ze sprawozdań składanych przez urzędy marszałkowskie zgodnie z przepisami ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. W kontekście danych dotyczących odpadów komunalnych należy zwrócić uwagę, że dane GUS nie uwzględniają danych z punktów skupu.	Uwzględniono	-
71.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	Cały dokument	Zasadne jest ujednolicenie w całym dokumencie odniesienia zamiast „wysypisk odpadów” zastąpienia „nielegalnych miejsc deponowania odpadów”		Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
72.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 6	Dla skrótu „PSZOK” skorygować objaśnienie: „Punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych”	Uwaga redakcyjna.	Uwzględniono	-
73.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 23	Należałoby skorygować zapisy: „Celem dokumentu jest wprowadzenie zgodnego z przepisami krajowymi, systemu gospodarki odpadami komunalnymi w województwie, który odpowiadałby za: •uszczelnienie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, •wprowadzenie rozwój selektywnego zbierania odpadów komunalnych, •zakładanie nowoczesnych instalacji do odzysku, w tym recyklingu, oraz unieszkodliwiania odpadów komunalnych zamiast składowania ich innych niż składowiska odpadów, •likwidacja składowisk niespełniających kryteriów prawnych i stwarzających zagrożenie,	Selektywne zbieranie odpadów zostało wprowadzone – teraz należałoby je rozwijać. Recykling jest jedną z metod odzysku. Literówka.	Uwzględniono	-
74.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 120	W związku z informacją „Dane dotyczące odebranych, zebranych lub wytworzonych odpadów zawarte w niniejszym rozdziale pozyskano z Bazy Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego (dostęp: 24.08.2023).” nasuwa się pytanie, dlaczego skorzystano z danych GUS, a nie z danych z bazy BDO, którą wcześniej szeroko opisano.	Nie jest jasne, dlaczego nie skorzystano z danych zawartych w bazie BDO.	Uwzględniono	Zmieniono źródło danych na BDO
75.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 121/131	Należy skorygować zapisy: „Zgodnie z zapisami przepisami ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, ...”.	W aktach prawnych są przepisy, a nie zapisy.	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
76.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 121	Należy skorygować zapisy: „Stawkę oraz sposób wyliczania opłaty ponoszonej przez mieszkańców określa rada gminy.”.	Literówka. Dodatkowo, należy zweryfikować informacje o tym kto ponosi opłatę zgodnie z ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.	Uwzględniono	-
77.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 125	Należy skorygować zapisy: „Odpady ulegające biodegradacji Odpady ulegające biodegradacji to odpady organiczne, które ulegają naturalnemu procesowi rozkładu (tlenowemu lub beztlenowemu) z ogrodów i parków oraz powstające w gospodarstwach domowych, gastronomii, zakładach zbiorowego żywienia czy jednostkach handlu detalicznego. Do tego rodzaju odpadów zaliczyć można m.in. odpady kuchenne i spożywcze, odpady zielone (pochodzące z pielęgnacji terenów zielonych oraz powstające na terenie targowisk). Na terenie województwa lubelskiego odpadów ulegających biodegradacji zebrano 79,4 tys. Mg w 2020 r., 88 tys. Mg w 2021 r. oraz 82,8 tys. Mg w 2022 r.”.	W ustawie o odpadach zdefiniowano pojęcia: „odpady ulegające biodegradacji – rozumie się przez to odpady, które ulegają rozkładowi tlenowemu lub beztlenowemu przy udziale mikroorganizmów” oraz „bioodpady – rozumie się przez to ulegające biodegradacji odpady z ogrodów i parków, odpady żywności i kuchenne z gospodarstw domowych, gastronomii, w tym restauracji, stołówek oraz zakładów zbiorowego żywienia, biur, hurtowni i jednostek handlu detalicznego, a także podobne odpady z zakładów produkujących lub wprowadzających do obrotu żywność;”. W opisie w projekcie Programu można wnioskować, że opisywane są bioodpady, które stanowią tylko część odpadów ulegających biodegradacji – przykładowo do odpadów ulegających biodegradacji należą odpady papieru i tektury, które zostały opisane odrębnie.	Uwzględniono	-
78.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 127	Należy skorygować zdanie: „Na poniższym wykresie przedstawiono procentowy udział masy zebranych odpadów komunalnych przeznaczonych do odzysku, w tym recyklingu, kompostowania lub fermentacji, przekształcania termicznego z odzyskiem energii lub bez odzysku energii.”.	Wykres jest zatytułowany „Procentowy udział masy zebranych odpadów przeznaczonych do odzysku, w tym recyklingu”. Termiczne przekształcanie odpadów bez odzysku energii stanowi unieszkodliwianie, a nie odzysk.	Nie Uwzględniono	Fragment tekstu został usunięty ze względu na zmianę źródła danych w tym podrozdziale

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
79.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 130	Należy skorygować zdanie: „Wydajność tych instalacji dla niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych wynosi 520 400 Mg/rok.”.	Z kontekstu można wnosić, że chodzi o wydajność części mechanicznej tych instalacji. Jeśli tak, to należałoby odpowiednio doprecyzować to zdanie.	Uwzględniono	-
80.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 130	Opisując przetwarzanie bioodpadów nie dokonano oceny, czy istniejące instalacje mają wystarczające moce przerobowe.	Na str. 125 podano „Na terenie województwa lubelskiego odpadów ulegających biodegradacji zebrano 79,4 tys. Mg w 2020 r., 88 tys. Mg w 2021 r. oraz 82,8 tys. Mg w 2022 r.” (przy czym z opisu można domniemywać, że chodzi o bioodpady), natomiast na str. 130 „Ważny elementem infrastruktury odpadowej wpływającym na poziom recyklingu są instalacje do przetwarzania selektywnie odebranych i zebranych bioodpadów. Łączna wydajność 15 instalacji przetwarzających tego typu odpady zbierane selektywnie wynosi 58 920 Mg/rok.”. Biorąc pod uwagę, że należy oczekiwać wzrostu selektywnie odbieranych i zbieranych bioodpadów, to wydajność instalacji wydaje się być niewystarczająca.	Uwzględniono	-
81.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 130	Należy zweryfikować zapisy: „Szczegółowe informacje dot. składowiska odpadów przedstawiono w Dziale 2.8.1.8. Składowiska odpadów.”.	Dział 2.8.1.8. jest zatytułowany „Pożary miejsc gromadzenia odpadów”, a dział 2.8.1.7. – „Unieszkodliwianie odpadów”.	Uwzględniono	-
82.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 133	Należałoby uzupełnić zapisy: „W inny sposób unieszkodliwiono 0,1% (5,6 tys. Mg) odpadów, przekazane innym odbiorcom odpady stanowiły 53,19% (2 950,8 tys. Mg), natomiast odpady magazynowane tymczasowo – 0,26% (14,6 tys. Mg).	Należałoby uzupełnić tę informację poprzez wskazanie, co stało się z odpadami przekazanymi innym odbiorcom, w jaki sposób zostały zagospodarowane – czy zostały właściwie zagospodarowane, a nie trafiły np. na nielegalne składowiska odpadów.	Nie Uwzględniono	Fragment tekstu został usunięty ze względu na zmianę źródła danych w tym podrozdziale

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
83.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 133	Należałoby zweryfikować zapisy: „Na terenie województwa lubelskiego wytworzono w 2020 r. 434,3 tys. Mg, w 2021 r. – 264,2 tys. Mg, natomiast w 2022 r. – 123,7 tys. Mg odpadów opakowaniowych. Dane te dotyczą odpadów pochodzących ze strumienia odpadów komunalnych, odpadów innych niż komunalne oraz odpadów przemysłowych. W stosunku do 2019 r. 61 można zauważyć wzrost ilości wytworzonych odpadów opakowaniowych w 2022 r. o ok. 30%62.”.	Czy faktycznie nastąpił tak znaczący spadek ilości wytworzonych odpadów opakowaniowych w latach 2020-2022, a jednocześnie tak drastyczny wzrost pomiędzy 2019 a 2020 r., skoro pomimo spadku ilość w 2022 r. była i 30% wyższa niż w 2019 r.	Częściowo uwzględnione	Poprawiono wartości wytworzonych odpadów na podstawie danych BDO. Nadal zauważalny jest spadek w latach 2020-2022 oraz 30% wzrost w 2022 r. względem 2019 r.
84.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 134 dział 2.8.1.8	Należy zweryfikować treść działu 2.8.1.8.	W dziale pojawiają się podtytuły: „Składowiska odpadów komunalnych” i „Składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, na których składowane są odpady komunalne”, w których pojawiają się różne informacje nt. liczby składowisk, czy też informacje nt. składowania odpadów przemysłowych, z których z kolei nie ma w podrozdziale „Składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, na których nie są składowane odpady komunalne”.	Częściowo uwzględnione	Z podtytułu składowiska inne niż niebezpieczne i obojętne, na których składowane są odpady komunalne usunięto informację o składowiskach przemysłowych. Składowiska przemysłowe są opisane w składowiskach, na których nie są składowane odpady komunalne.
85.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 134	Należy skorygować zapisy: „Odpady komunalne, które nie nadają się do recyklingu lub innych sposobów odzysku, są unieszkodliwiane na składowiskach odpadów po uprzednim ich przetworzeniu. Składowiska, które spełniają wymagania najlepszej dostępnej techniki lub technologii, o której mowa w art. 143 w ustawie z dnia 27	Korekty redakcyjne.	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
				kwietnia 2001 r. - Prawo Ochrony Środowiska, posiadają status instalacji komunalnych. Pozostałe składowiska, to składowiska o mniejszej pojemności, które nie muszą spełniać ww. wymagań.”.			
86.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 138	Należy skorygować zapisy: „Funkcjonowanie optymalnej ilości instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, z możliwością ich modernizacji lub rozbudowy”.	W świetle wcześniejszych uwag powstaje pytanie, czy moce przerobowe instalacji są wystarczające. Ponadto w przypadku instalacji mówi się o ich liczbie, a nie ilości. Poza tym w projekcie Programu wpisano zadanie: GO.4.3. Budowa instalacji termicznego przekształcania odpadów z przetworzenia odpadów komunalnych oraz instalacji termicznego przekształcania odpadów medycznych i weterynaryjnych. Pozostaje kwestia przetwarzania bioodpadów w procesach recyklingu.	Uwzględniono	Usunięto zapis dot. optymalnej liczby instalacji. Instalacje do recyklingu bioodpadów wpisują się w zadanie GO.4.5. Modernizacja i rozbudowa instalacji zagospodarowania odpadów
87.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str.138	Należałoby uzupełnić stwierdzenie: „Zwiększająca się dostępność PSZOK dla mieszkańców poprzez budowę nowych i modernizację istniejących punktów a co za tym idzie wzrost ilości zbieranych odpadów w sposób selektywny”.	Istotne jest informacja, że zwiększa się ilość odpadów zbieranych selektywnie.	Uwzględniono	-
88.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str.138/139	Należałoby zweryfikować zapisy: „Brak instalacji unieszkodliwiania odpadów medycznych i weterynaryjnych”.	W świetle poprzednich uwag powstaje pytanie, czy brakuje w województwie jedynie instalacji unieszkodliwiania odpadów medycznych i weterynaryjnych. Poza tym w projekcie Programu wpisano zadanie: GO.4.3. Budowa instalacji termicznego przekształcania odpadów z przetworzenia odpadów komunalnych oraz instalacji termicznego	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
					przekształcania odpadów medycznych i weterynaryjnych. Pozostaje kwestia przetwarzania bioodpadów w procesach recyklingu.		
89.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str.139	Należałoby zweryfikować zapisy: „Do mocnych stron zaliczyć można zwiększającą się z roku na rok masę odpadów poddanych recyklingowi, a także funkcjonowanie na terenie województwa lubelskiego optymalnej ilości instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych wraz z możliwością ich modernizacji oraz zwiększającą się dostępność punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych.”.	W świetle wcześniejszych uwag powstaje pytanie, czy moce przerobowe instalacji są wystarczające. Ponadto w przypadku instalacji mówi się o ich liczbie, a nie ilości.	Uwzględniono	Usunięto zapis dot. optymalnej liczby instalacji.
90.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str.189	Nie jest jasne, czy wskaźnik „Masa unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest [Mg]” dotyczy masy odpadów unieszkodliwionych rocznie, czy też w jakimś dłuższym okresie (liczony narastająco)	Wskaźniki powinny być opisane w jednoznaczny sposób.	Uwzględniono	Zmieniono na [Mg/rok]
91.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str.190/211	Wskaźnik „Masa zebranych odpadów komunalnych” budzi pewne wątpliwości w powiązaniu z ilością bazową (519 401,7) i ilością docelową (470 000).	Zasadniczo wszystkie odpady komunalne (poza ewentualnie kompostowanymi we własnym zakresie, jeśli są ku temu warunki) powinny być odebrane i zebrane. Miernikiem zapobiegania powstawaniu odpadów jest już miernik „Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca”. Ze względu na wskazane zadania bardziej właściwe byłyby inne wskaźniki dla GO.4. Doskonalenie systemu gospodarowania odpadami.	Uwzględniono	Wskaźnik dot. masy zebranych odpadów komunalnych zastąpiono wskaźnikiem: Zrekultywowana powierzchnia zamkniętych składowisk, na których unieszkodliwiane są odpady komunalne [ha/rok]
92.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 211	W zakresie „Gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów” należy skorygować wskaźniki, jednostki, wartości bazowe i docelowe	W tabeli 46 wskaźniki, jednostki, wartości bazowe i docelowe powinny być spójne z tymi podanymi w rozdziale 3 (tabela 45).	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
93.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	Cały dokument	W odniesieniu do odpadów wyrazy „zbiórka”, „selektywna zbiórka” itd. należy zastąpić wyrazami „zbieranie”, „selektywne zbieranie” itd.	W ustawie o odpadach zostały zdefiniowane pojęcia „zbieranie” i „selektywne zbieranie”, stąd w oficjalnych dokumentach należy się nimi posługiwać.	Uwzględniono	--
94.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	Cały dokument	Należałoby zweryfikować cały dokument pod względem redakcyjnym – właściwej interpunkcji, właściwych form gramatycznych itd.	Oficjalny dokument powinien być przygotowany z należytą starannością.	Uwzględniono	
95.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str.120	Poprawić fragment: „Zgodnie z ustawą o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw...”	Należy poprawnie podać podstawę prawną prowadzenia przez marszałka województwa listy instalacji komunalnych - ustawa zmieniająca tylko wprowadziła do ustawy o odpadach art. 38b. Zwłaszcza, że na stronie 128 ta informacja jest podana prawidłowo.	Uwzględniono	-
96.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str.124	Dot. fragmentu „Odpady opakowaniowe wielomateriałowe Masa zebranych na terenie województwa lubelskiego wielomateriałowych odpadów opakowaniowych wynosiła 2,7 tys. Mg w 2020 r., 0,25 tys. Mg w 2022 r. oraz 0,26 tys. Mg w 2022”. Należy wyjaśnić dlaczego tak duża różnica w masie odpadów zebranych w roku 2020 w stosunku do innych lat.	Wydaje się że tak wysoka wartość dla roku 2020 może być efektem błędu.	Nie Uwzględniono	Poprawiono wartości zebranych mas odpadów w poszczególnych latach na podstawie danych BDO - tak duże rozbieżności już nie występują
97.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str.130 „Dopełnieniem istniejącego systemu gospodarki odpadami komunalnymi są składowiska. Szczegółowe informacje dot. składowiska odpadów przedstawiono w Dziale 2.8.1.8. Składowiska odpadów”	W dziale 2.8.1.8 nie ma odniesienia do składowisk tylko do pożarów miejsc gromadzenia odpadów	-	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
98.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str.135 TEKST ORYGINALNY „Nielegalne wysypiska odpadów Niepokojącym zjawiskiem występującym na terenie województwa lubelskiego jest powstawanie nielegalnych wysypisk odpadów. Zgodnie z danymi z GUS, w 2021 r. zlikwidowano 294 nielegalne wysypiska odpadów. W porównaniu do 2020 r. ich liczba zmniejszyła się o 79%. W województwie nadal pozostały 32 dzikie wysypiska odpadów o powierzchni ok. 62 tys. m ² ”	Zasadne jest przeredagowanie całego fragmentu i zamiast „nielegalne wysypiska odpadów” zastąpić określeniem „nielegalne miejsca deponowania odpadów”.	-	Uwzględniono	-
99.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 135 TEKST ORYGINALNY „Pożary miejsc gromadzenia odpadów- W ostatnim czasie zaobserwować można znaczny spadek liczby pożarów miejsc gromadzenia odpadów. Dotyczy to zarówno składowisk, miejsc magazynowania odpadów, jak i dzikich wysypisk. Na terenie województwa lubelskiego w 2021 r. odnotowano 4 pożary.	zasadne jest zastąpienie określenia „dzikich wysypisk” na „nielegalnych miejsc deponowania odpadów”	-	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
			Oznacza to spadek liczby pożarów o 84% w porównaniu do 2019 r.”				
100.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str.137 W latach 2019-2020 łącznie na zadania dotyczące gospodarowania odpadami przeznaczono około 590 mln zł. Zadania te obejmowały m.in. wdrożenie programu usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie województwa, zapobieganie powstawaniu odpadów (np. poprzez promowanie ekologicznych wzorców produkcji i konsumpcji), tworzenie odpowiednich systemów selektywnego zbierania odpadów, modernizację i budowę PSZOK, rekultywację składowisk odpadów, monitoring składowisk odpadów, likwidację dzikich wysypisk, czy też działania edukacyjne.	zamiast „dzikich wysypisk”, zastąpić „nielegalnych miejsc deponowania odpadów”.	-	Uwzględniono	-
101.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. Tabela 37 Kolumna słabe strony (138) Powstawanie nielegalnych wysypisk odpadów	zamiast „nielegalnych wysypisk odpadów”, zastąpić „nielegalnych miejsc deponowania odpadów”.	-	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
102.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	str. 103 „Przy okazji realizacji prac terenowych pracownicy PIG-PIB rejestrują także nielegalnie składowane odpady w wyrobiskach podlegających inwentaryzacji’	do przeredagowania: „nielegalnie składowane odpady” zastąpić „nielegalnie deponowane odpady”.	-	Uwzględniono	-
103.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	1.3 Nawiązanie do strategii, planów, programów na poziomie krajowym i województwa lubelskiego dotyczących zagadnień ochrony środowiska. 1.3.1.Dokumenty krajowe (str. 15)	Należałoby dodać informacje dot. dokumentu strategicznego Krajowego programu ograniczania zanieczyszczenia powietrza (KPOZP). KPOZP został wymieniony w wykazie skrótów, jednak już w treści brak jest odpowiedniego odniesienia. KPOZP został przyjęty uchwałą Rady Ministrów nr 34 w dniu 29 kwietnia 2019 r. Przygotowanie KPOZP wynikało z konieczności wywiązania się ze zobowiązań Polski w zakresie redukcji emisji SO ₂ , NO _x , NMLZO, NH ₃ oraz PM _{2,5} . Zobowiązania te wynikają z dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2016/2284 z dnia 14 grudnia 2016 r. w sprawie redukcji krajowych emisji niektórych rodzajów zanieczyszczeń atmosferycznych, zmiany dyrektywy 2003/35/WE oraz uchylenia dyrektywy 2001/81/WE i odnoszą się do dwóch okresów, które obejmują lata: od 2020 do 2029 roku oraz od 2030 roku. KPOZP wskazuje kierunki działań i działania mające zapewnić osiągnięcie wyznaczonych celów.	-	Uwzględniono	-
104.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	2.1.Ochrona klimatu i jakości powietrza 2.1.1.Diagnoza stanu	jest: "Uchwała nr XXIII/338/2021" powinno być:	-	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
			istniejącego 2.1.1.1. Powiązane dokumenty strategiczne i operacyjne Uchwała antysmogowa (str. 27) Uchwała nr XXIII/338/2021	"Uchwała nr XXIII/388/2021" (zmiana cyfry "3" na "8").			
105.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	2.9. Zasoby przyrodnicze	Część diagnostyczna skupia się na przedstawieniu informacji statystycznych dotyczących form ochrony przyrody znajdujących się w granicach województwa lubelskiego, przy czym najwięcej miejsca zajmują tu formy nadzorowane przez administrację rządową, czyli parki narodowe i obszary Natura 2000. W odniesieniu do parków krajobrazowych wskazano parki mające plany ochrony oraz wskazano zagrożenia dla tych parków. W zakresie obszarów chronionego krajobrazu, rezerwatów przyrody i gminnych form ochrony przyrody przedstawiono jedynie skrótowo kilka danych statystycznych. W odniesieniu do parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu, a więc form ochrony przyrody, za które odpowiada samorząd wojewódzki, nie przeanalizowano nawet kwestii formalnoprawnych, a więc tego, czy obszary te funkcjonują w oparciu o aktualne akty prawne. Nie dokonano próby oceny kompletności sieci obszarów chronionych, w tym przede wszystkim parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. Z dokumentu nie wynika, czy obecnie funkcjonujące parki i OChK są	-	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
				wystarczające, czy ich granice są prawidłowe, ani czy kwestia ta wymaga pogłębionych analiz i powinna być zadaniem do realizacji w ramach POŚ.			
106.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	2.9. Zasoby przyrodnicze	Dodatkowo należy wskazać, że dla zaproponowanych zadań opracowano 3 wskaźniki monitoringowe: 1) liczba ustanowionych planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000, 2) liczba ustanowionych planów ochrony dla parków krajobrazowych i 3) liczba opracowanych planów ochrony dla rezerwatów przyrody. O ile w przypadku zadań ZP1.4, ZP.1.5 i ZP.1.6 zaproponowane wskaźniki rzeczywiście mogą być uznane za adekwatne dla zaproponowanych zadań, tak w przypadku pozostałych 7 zadań (70% wszystkich zadań) nie zaproponowano żadnych wskaźników monitorujących ich realizację.	-	Częściowo uwzględnione	W celu monitoringu realizacji opracowane są systematycznie raporty z realizacji zadań, wskaźniki dobrano tak, aby ich określenie nie nastęrczało trudności i było łatwo dostępne w ogólnodostępnych źródłach. Wyznaczono dodatkowy wskaźniki dotyczący ochrony bioróżnorodności, ponieważ wskaźnik dotyczący pożarów, był rzeczywiście niefortunnie skorelowany z zadaniami
107.	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	POŚ	2.9. Zasoby przyrodnicze	W przypadku drugiego kierunku interwencji zaplanowano następujące zadania: ZP.2.1. Identyfikacja miejsc występowania oraz eliminacja gatunków inwazyjnych, ZP.2.2.Zabezpieczenia ginących gatunków roślin, wzmacniania ich populacji zarówno w skali lokalnej, jak i regionalnej, ZP.2.3. Utrzymanie istniejących licznych obszarów o zróżnicowanej powierzchni i pokrywie roślinnej, najważniejszych z punktu widzenia ochrony wartości przyrodniczych, ochrony korytarzy ekologicznych i		Częściowo uwzględnione	Przy wyznaczaniu zadań starano się zachować charakter znajdujących się w dotychczasowym Programie. Zostały wyznaczone nowe zadania szczególnie dotyczące wojewódzkiego zarządu dróg. Jeżeli chodzi o prowadzoną działalność większą rolę odgrywają jednak

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
				bioróżnorodności oraz ZP.2.4. Zapewnienie właściwej ochrony różnorodności biologicznej oraz walorów krajobrazowych w planowaniu przestrzennym, ze szczególnym uwzględnieniem korytarzy ekologicznych poprzez uwzględnienie ustaleń PZPWL w lokalnych dokumentach planistycznych. O ile same zadania mogą być ocenione pozytywnie, to większości z nich nie uznano za zadania własne, przypisując je RDOŚ czy gminom, a także nie określono konkretnie na czym miałyby polegać ich realizacja. Dodatkowo zaproponowano jako wskaźnik monitorujący Pożary w lasach ogółem [szt.] – tak sformułowany wskaźnik nie koresponduje z charakterem zaplanowanych zadań. Tymczasem, jak wynika z Wytycznych MKiŚ do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska, propozycje celów, kierunków interwencji oraz zadań powinny wynikać m.in. ze zdefiniowanych zagrożeń i problemów dla poszczególnych obszarów interwencji (analiza SWOT), a zadania podejmowane na szczeblu samorządowym powinny przyczyniać się do osiągnięcia krajowych celów zapisanych w dokumentach strategicznych i programowych. W ocenie GDOŚ projekt POŚ nie uwzględnia w wystarczający sposób tych wytycznych, a sam dokument nie zawiera adekwatnych zadań z zakresu ochrony przyrody i			inne organy, głównie RDOŚ oraz gminy.

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
				krajobrazu, możliwych do realizacji lub monitorowania na poziomie samorządu wojewódzkiego.			
108.	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Lublinie	Prognoza	10. Przewidywane oddziaływanie na środowisko	Ocena oddziaływania na poszczególne elementy środowiska została przedstawiona w Prognozie w sposób dość ogólny, nie odnosząc się do zadań inwestycyjnych, które mają być realizowane.	-	Częściowo Uwzględniono	Doprecyzowano zapisy Prognozy w miarę możliwości - należy bowiem podkreślić, iż ze względu na ogólny charakter Programu, nie są znane szczegóły dotyczące realizacji inwestycji, tj. ich dokładna lokalizacja czy też zastosowane rozwiązania technologiczne. Dokładne rozpoznanie wszelkich oddziaływań na środowisko nie jest więc możliwe. Większość działań inwestycyjnych przewidzianych w POŚ 2030 będzie wymagała uzyskania decyzji środowiskowej lub przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na środowisko - dopiero na tym etapie możliwe będzie szczegółowe określenie negatywnych oddziaływań realizacji danego przedsięwzięcia na środowisko.

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
109.	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Lublinie	Prognoza	10. Przewidywane oddziaływania na środowisko	W Prognozie nie ma przeprowadzonej analizy odnośnie możliwości wystąpienia znaczących oddziaływań na obszary chronione, w tym na obszary Natura 2000, w wyniku realizacji zadań w ramach POS2030	-	Uwzględniono	Dodano rozdział: 10.2. Oddziaływanie na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność obszarów i pozostałe obszary chronione na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

6. Udział społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko

Obowiązkowym elementem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest również zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa, zgodnie z przepisami działu III rozdziałów 1 i 3 ustawy ooś.

Organ opracowujący projekt POŚ 2030, tj. Zarząd Województwa Lubelskiego działając na podstawie art. 39 ust. 1 oraz art. 54 ust. 2 ustawy ooś podał do publicznej wiadomości informację o przystąpieniu do jego opracowania. Tym samym działając w myśl powyżej przytoczonych artykułów ustawy, przekazano projekt dokumentu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko do opiniowania i konsultacji społecznych.

Informacja o przystąpieniu do opracowania projektu POŚ 2030, ukazała się obwieszczeniem Zarządu Województwa Lubelskiego z dn. 18 października 2023 r., które zostało zamieszczone w zwyczajowy sposób w następujących miejscach:

- na tablicy ogłoszeń Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w Lublinie;
- na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego, w Biuletynie Informacji Publicznej, w zakładce Ochrona Środowiska → Zawiadomienia i obwieszczenia;
- w prasie o zasięgu wojewódzkim.

Uwagi do projektu można było składać w dniach 25.10.2023 r. - 17.11.2023 r. w formie:

- pisemnej na adres Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w Lublinie ul. Artura Grottgera 4, 20-029 Lublin;
- ustnie do protokołu w Departamencie Środowiska i Zasobów Naturalnych, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w Lublinie przy ul. M. Curie-Skłodowskiej 3, 20-029 Lublin;
- za pomocą środków komunikacji elektronicznej bez konieczności opatrywania ich kwalifikowanym podpisem elektronicznym, na podany adres poczty elektronicznej: dszn@lubelskie.pl.

W trakcie procedury opiniowania i konsultacji społecznych do organu opracowującego projekt dokumentu wpłynęły uwagi oraz wnioski.

Uwagi i wnioski przekazane w ramach konsultacji społecznych projektu Programu oraz sposób ich rozpatrzenia przedstawiono w tabeli nr 2.

Tabela 2. Uwagi wniesione w trybie konsultacji społecznych projektu Programu wraz ze sposobem ich uwzględnienia

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
1.	Gmina Bełżec	POŚ	S. 5-14 s. 165-226	W Projekcie dokumentu wskazano szereg zadań skierowanych do realizacji przez jednostkę samorządu terytorialnego — gminę bez jednoznacznego wskazania możliwości pozyskania środków finansowych.	Należy rozważyć uwzględnienie samorządu powiatu w rozdzieleniu zadań z zakresu ochrony środowiska i zasobów naturalnych, nie tylko gminy. Gminy nie posiadają narzędzi prawnych i finansowych do zrealizowania założeń wynikających zarówno z Programu ochrony powietrza, jak i przedmiotowego projektu Programu. Rola samorządu województwa w zakresie ochrony powietrza czy środowiska została przede wszystkim ograniczona do nadzoru realizacji założeń Programu..., bez jakiegokolwiek wsparcia w tym zakresie udzielonego gminom.	Nie uwzględniono	Program ochrony środowiska określa zadania, których celem jest realizacja wyznaczonych celów i kierunków służących poprawie jakości środowiska. Nie zobowiązuje wskazanych jednostek samorządu terytorialnego do działań wprost dedykowanych wskazanym zadaniom. Szereg aktywności (organizacyjnych, inwestycyjnych) realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego może wpisywać się w poszczególne zadania wskazane w Programie. Samorządy powiatów zostały wskazane w programie w odpowiednich zadaniach.
2.	Gmina Bełżec	POŚ		W Projekcie dokumentu nie wskazano konsekwencji dla gmin w związku z brakiem realizacji któregośkolwiek z zadań wskazanych w projekcie dokumentu	Należałoby również zwrócić uwagę i opisać mechanizm kontroli gmin w zakresie nałożonych obowiązków.	Nie uwzględniono	Celem programów ochrony środowiska jest określenie działań wpływających na poprawę stanu środowiska. Służą temu wyznaczane

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
							cele w poszczególnych obszarach środowiska, kierunki interwencji oraz zadania. Określanie konsekwencji lub sankcji wynikających z braku realizacji wyznaczonych zadań nie wpisuje się w ramy programów ochrony środowiska. Zdefiniowanie zadań oraz okresowe monitorowanie aktywności wpisujących się we wskazane zadania pozwala ocenić stopień realizacji poszczególnych zadań a w dalszej konsekwencji wyznaczyć ewentualne działania korygujące w ramach kolejnych aktualizacji POŚ.
3.	Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych	POŚ	Streszczenie Programu w języku niespecjalistycznym, str. 10, akapit drugi od dołu	W wersji 3 od góry tego akapitu usunąć „a także dziedzictwa kulturowego”.	Akapit dotyczy zakresu „Zasoby przyrodnicze „ZP”, dziedzictwo kulturowe nie jest zasobem przyrodniczym.	Uwzględniono	-
4.	Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych	POŚ	j.w.	Wers 1 od dołu akapitu. Zmienić „Ochrona różnorodności biologicznych i krajobrazowych” na „Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej” dodać kropkę na końcu zdania.	W szeregu projektów i działań instytucji, które podejmują lub finansują działania na rzecz ochrony różnorodności (np. NFOŚiGW, GDOŚ) projekty i działania dotyczące ochrony przyrody i krajobrazu tak właśnie są opisywane „Ochrona	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
					różnorodności biologicznej i krajobrazowej”		
5.	Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych	POŚ	2.9. Zasoby przyrodnicze, 2.9.1.1 Formy ochrony przyrody w województwie, str. 137, tabela form ochrony przyrody i ich opisy na kolejnych stronach	Kolejność poszczególnych form ochrony przyrody w województwie w tabeli oraz ich opisy w tekście poniżej tabeli powinny być w następującym układzie: 1. parki narodowe, 2. rezerваты przyrody, 3. parki krajobrazowe, 4. obszary chronionego krajobrazu, 5. obszary Natura 2000, 6. pomniki przyrody, 7. stanowiska dokumentacyjne, 8. użytki ekologiczne, 9. zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, 10. ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów. Jako ostatnie powinny zostać wymienione transgraniczne rezerваты przyrody. Do tabeli warto dodać jeszcze osobny punkt „Obszar Ramsar”, obszarem takim jest Poleski Park Narodowy.	Zaproponowana kolejność form ochrony przyrody jest zgodna z kolejnościami zawartą w ustawie o ochronie przyrody (art. 6, ust. 1) odzwierciedla także reżim ochronny poszczególnych form, od formy najsilniej chronionej do najslabiej.	Uwzględniono	-
6.	Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych	POŚ	2.9. Zasoby przyrodnicze, 2.9.1.1 Formy ochrony przyrody w województwie, str. 144, Parki krajobrazowe	W części dotyczącej planów ochrony parków krajobrazowych usunąć Południowo roztoczańskie (prawidłowa nazwa Południowo roztoczańskie) Parku Krajobrazowego. Poprawić liczbę 6 na 5 oraz usunąć z „Narodowego” z punktu Szczeczeńskiego Parku Krajobrazowego.	Plan ochrony dla Południowo roztoczańskie Parku Krajobrazowego został sporządzony wyłącznie dla części tego parku krajobrazowego położonej w granicach Województwa Podkarpackiego, gminy: Narol i Horyniec Zdrój (ROZPORZĄDZENIE Nr 60/05 WOJEWODY PODKARPACKIEGO z dnia 10 czerwca 2005 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Południowo roztoczańskie Parku Krajobrazowego (Rzeszów, dnia 17 czerwca 2005 r.) zatem bezzasadnym jest umieszczanie go w Programie Ochrony Środowiska Województwa	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
					Lubelskiego, bo nie obejmuje obszarów tego województwa.		
7.	Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych	POŚ	2.9. Zasoby przyrodnicze, 2.9.1.2. Flora oraz fauna województwa lubelskiego, str. 146	W akapicie pierwszym, wers 6 od góry, jest „ <i>Strix nebula</i> ” powinno być „ <i>Strix nebulosa</i> ”	-	Uwzględniono	-
8.	Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych	POŚ	2.9. Zasoby przyrodnicze, 2.9.1.3. Korytarze i węzły ekologiczne na terenie województwa lubelskiego	Warto podkreślić, że dolina Wisły i Bugu mają status europejskich korytarzy ekologicznych.	Doliny rzek Wisła i Bug zostały wymienione w przyjętej w Sofii w 1995 roku Paneuropejskiej Strategii Różnorodności Biologicznej i Krajobrazowe jako europejskie korytarze ekologiczne. Taką rangę nadano w Strategii tylko 8 rzekom i ich dolinom w Europie (prócz Wisły i Bugu to: Loara, Dunaj, Cisa, Soca, Sava, Ural). To podkreśla rangę tych rzek jako korytarzu ekologicznych.	Uwzględniono	-
9.	Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych	POŚ	Tabela 45. Cele, kierunki interwencji oraz zadania będące Strategią działań dla województwa lubelskiego do 2030 roku, str. 189, Zasoby przyrodnicze	„Liczba ustanowionych planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 [szt.]” jako podmiot odpowiedzialny wskazany jest Marszałek Województwa Lubelskiego	Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 sporządza sprawujący nadzór nad obszarem, Art. 28 ust. 1, zwykle jest regionalny dyrektor ochrony środowiska albo dyrektor parku narodowego, ale nigdy Marszałek Województwa	Uwzględniono	--
10.	Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych	Prognoza	6.8. Zasoby przyrodnicze, str. 46, pierwszy akapit od dołu	„Doliny rzek, takich jak Wisła, Bug, Wieprz oraz Bystrzyca na odcinkach, które cechują się wysokim stopniem naturalności (...)Należy również podkreślić, że koryta wymienionych rzek stanowią niezwykle ważne korytarze ekologiczne o randze europejskiej.” Taki zapis sugeruje, że również dolina Wieprza i Bystrzycy to korytarze ekologiczne o randze europejskiej. A takimi są tylko doliny Wisły i Bugu.	Paneuropejska Strategia Różnorodności Biologicznej i Krajobrazowej z Sofii (1995) tylko dolinom Wisły i Bugu nadała rangę europejskich korytarzy ekologicznych.	Uwzględniono	-
11.	Roztoczański Park Narodowy	POŚ	str. 138 2.9. Zasoby przyrodnicze	W części opisowej Programu, w punkcie 2.9.1.1 Formy ochrony przyrody w województwie, zawarto opis	Zaktualizowanie zapisów w Programie do danych, dostępnych w najnowszej	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
			2.9.1. Diagnoza stanu istniejącego 2.9.1.1. Formy ochrony przyrody w województwie	Roztoczańskiego Parku Narodowego. Należy przeredagować opis Roztoczańskiego Parku Narodowego oraz zweryfikować dane dotyczące gatunków roślin i zwierząt stwierdzonych w RPN, w oparciu o następujące pozycje literatury: - Plan Ochrony RPN wraz z materiałami do jego powstania, Zwierzyniec 2019. - monografia: Roztocze. Przyroda i człowiek. Zwierzyniec 2015. - System obszarów chronionych Roztocza w Polsce i na Ukrainie a rozwój zrównoważony regionu. Lublin, Zwierzyniec 2021	literaturze, dotyczącej Roztoczańskiego Parku Narodowego.		
12.	Roztoczański Park Narodowy	POŚ	Dodatkowy zapis	Program zakłada budowę lub przebudowę dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych . W celu zabezpieczenia przed negatywnym oddziaływaniem ruchu kołowego, proponuje się zaprojektowanie stałych przejść dla płazów, gadów i innych małych zwierząt, w tym bezkręgowców. Należy również uwzględnić dodanie do Programu zadania, polegającego na zakupie i stosowaniu czasowych barier, rozkładanych wzdłuż dróg w miejscu migracji płazów.	Ruch kołowy jest główną przyczyną śmierci płazów podczas migracji na miejsca rozrodu i zimowiska, prowadząc do zagrożenia trwałości populacji wielu gatunków. Zastosowanie stałych i rozkładanych przejść, pozwalających na bezpieczną migrację tych zwierząt, zmniejszy ich śmiertelność i przyczyni się do ochrony wielu cennych i zagrożonych gatunków płazów oraz innych zwierząt, które będą z nich korzystać. Dodatkowo poprawi to bezpieczeństwo użytkowników dróg.	Uwzględniono	-
13.	Roztoczański Park Narodowy	POŚ	Dodatkowy zapis	Dodanie zadania polegającego na wprowadzeniu odcinkowych pomiarów prędkości na wszystkich drogach, przebiegających przez obszary chronione, zwłaszcza parki narodowe i rozległe kompleksy leśne, a także uwzględniające miejscowości w otulinach parków, przylegające do kompleksów leśnych.	Ograniczenia prędkości są skutecznym narzędziem, zmniejszającym śmiertelność zwierząt na drogach publicznych i poprawiającym bezpieczeństwo w ruchu drogowym. Niestety wielu kierowców je ignoruje. Wprowadzenie odcinkowych pomiarów prędkości sprawi, że kierowcy, w obawie przed realną karą, zaczną stosować się do wprowadzonych ograniczeń, co przełoży się bezpośrednio na	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
					zmniejszenie śmiertelności w wyniku kolizji drogowych zwierząt, bytujących na obszarach chronionych, w tym gatunków rzadkich i zagrożonych. Poprawi to również bezpieczeństwo uczestników ruchu i mieszkańców miejscowości leżących wzdłuż dróg, na których zostaną wprowadzone ograniczenia.		
14.	Roztoczański Park Narodowy	POŚ	Dodatkowy zapis	Dążenie do powiększania istniejących obszarowych form ochrony przyrody (w tym obszaru Roztoczańskiego Parku Narodowego) o bezpośrednio przyległe tereny, cenne przyrodniczo.	Powiększenie obszarów chronionych przyczyni się do zwiększenia ich bioróżnorodności oraz lepszej ochrony, cennych gatunków i siedlisk. Proponowane powiększenie obszaru RPN ma na celu uzyskanie korzystnego stosunku długości granic Parku do jego kształtu. Obecna proporcja jest bardzo niekorzystna, zarówno z punktu widzenia zarządzania, jak i ochrony procesów przyrodniczych.	Uwzględniono	-
15.	Roztoczański Park Narodowy	POŚ	Dodatkowy zapis	Utworzenie wokół parków narodowych i rezerwatów przyrody nowych form ochrony przyrody, o niższej randze, lub powiększanie istniejących (np. parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu).	Wypełnienie otulin parków narodowych i otoczenia rezerwatów przyrody innymi formami ochrony przyrody, zabezpieczy je przed negatywnym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.	Uwzględniono	-
16.	Roztoczański Park Narodowy	Prognoza	str. 60 10. Przewidywane oddziaływania na środowisko 10.1. Oddziaływanie na różnorodność biologiczną, rośliny i zwierzęta	W programie zaproponowano działania mające na celu zminimalizowanie negatywnego wpływu realizacji inwestycji na komponenty środowiska. Proponuje się dodanie do listy działań następujących rozwiązań: - prowadzenie monitoringu przed realizacyjnego, mającego na celu ocenę istniejących zasobów przyrodniczych i występujące dla nich zagrożenia, związane z planowaną inwestycją oraz sposoby ich zapobiegania. - uwzględnienie, w miarę możliwości, sezonu	Dodanie zadań minimalizujących negatywny wpływ na środowisko przyrodnicze inwestycji, przewidzianych do realizacji w ramach Programu.	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
				vegetacyjnego roślin przy planowaniu terminu prowadzenia robót.			
17.	Poleski Park Narodowy	POŚ	Na stronie 141 – pierwszy akapit od góry	Zapis należałoby skorygować, ponieważ Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 września 2020 r. poz. 1966 w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Poleskiego Parku Narodowego, został ustanowiony Plan ochrony dla PPN na okres 20 lat i jest to właściwy akt prawny, nie ma już tzw. „zadań ochronnych”. W tym akcie prawnym znajdują się wszelkie niezbędne do zamieszczenia w Programie informacje. Plan ochrony dla PPN jest dostępny również na stronie internetowej Parku: http://www.poleskipn.pl/index.php/historia-i-przyroda/ochrona-przyrody/147-plan-ochrony	-	Uwzględniono	-
18.	WFOŚiGW Lublin	POŚ	Rozdział 3 Strategia działań dla województwa lubelskiego do 2030 roku, strona 173, kolumna 8	Jest „WIOŚiGW”, a powinno być „WFOŚiGW”.	literówka	Uwzględniono	-
19.	WFOŚiGW Lublin	POŚ	Rozdział 4 Źródła finansowania realizacji Programu, podrozdział Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie (WFOŚiGW), strona 199	Proponuję zmienić treść pierwszego zdania na „Celem strategicznym WFOŚiGW w Lublinie jest poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku oraz działania na rzecz transformacji do gospodarki zeroemisyjnej.”	Treść zgodna z zapisem Strategii działania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie na lata 2021-2024	Uwzględniono	-
20.	WFOŚiGW Lublin	POŚ	Rozdział 4 Źródła finansowania realizacji Programu, podrozdział Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w	W zdaniu drugim słowo „niskooprocentowane” proponuję zamienić na „preferencyjne”.	Zastosowanie poprawnego określenia.	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
			Lublinie (WFOŚiGW), strona 200				
21.	WFOŚiGW Lublin	POŚ	Rozdział 4 Źródła finansowania realizacji Programu, podrozdział Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie (WFOŚiGW), strona 201	W zdaniu czwartym proszę o poprawę błędnego słowa „powierza” na „powietrza”.	literówka	Uwzględniono	-
22.	WFOŚiGW Lublin	POŚ	Załącznik 1, strona 6, wiersz 23, kolumna 4	Jest „WIOŚiGW”, a powinno być „WFOŚiGW”.	literówka	Uwzględniono	-
23.	WFOŚiGW Lublin	POŚ	Załącznik 1, strona 11, wiersz 68, kolumna 7	Wskazanie NFOŚiGW jako jedyne źródła finansowania kosztów realizacji zadania wskazanych w kolumnie 6 jest niewystarczające.	Brak możliwości finansowych NFOŚiGW na pokrycie pełnej kwoty kosztów realizacji zadania wynoszącej 639 120 tys. zł.	Uwzględniono	-
24.	WFOŚiGW Lublin	Prognoza	Rozdział 2.2.1, strona 15 Rozdział 9, strona 55	Jest „Krajowy Program Oczyszczania Azbestu na Lata 2009-2032” a powinno być „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na Lata 2009-2032”	Błędna nazwa programu.	Uwzględniono	-
25.	Starostwo Powiatowe w Chełmie	POŚ	Rozdział „2.7.1. Diagnoza stanu istniejącego” Tabela 33 „Rejestr potwierdzonych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi na terenie województwa lubelskiego (dane pozyskane z GDOŚ wg stanu na dzień 16 sierpnia 2023 r.) Kolumna „Gmina” Lp. od 5 do 10 str. 112	Wykreślić: „Rejowiec Fabryczny (gmina wiejska)” Prawidłowy zapis: „Rejowiec (gmina miejsko - wiejska)”	Teren Bazy Paliw nr 13 leży w gminie Rejowiec a nie Rejowiec Fabryczny.	Uwzględniono	-
26.	Starostwo Powiatowe w Chełmie	POŚ	Rozdział 3 „Strategia działań dla województwa lubelskiego do 2030	Wykreślić „powiaty” z wykazu podmiotów odpowiedzialnych za monitorowanie zadania.	Organy powiatu nie mają podstaw prawnych do ingerencji w zapisy MPZP i SUIKZP w zakresie sposobów	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
			roku" Tabela 45 „Cele, kierunki interwencji oraz zadania będące Strategią działań dla województwa lubelskiego do 2030 roku” Zadanie „OKJP.1.4. Uwzględnianie w dokumentach planistycznych (MPZP, SUIKZP) zapisów umożliwiających ograniczenie emisji zanieczyszczeń” Rubryka „Podmiot odpowiedzialny” str. 166		ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza.		
27.	Starostwo Powiatowe w Chełmie	POŚ	Rozdział 3 „Strategia działań dla województwa lubelskiego do 2030 roku” Tabela 45 „Cele, kierunki interwencji oraz zadania będące Strategią działań dla województwa lubelskiego do 2030 roku” Zadanie „OKJP.1.6. Kontrola przestrzegania zakazu spalania odpadów w piecach domowych” Rubryka „Podmiot odpowiedzialny” str. 166	Wykreślić „powiaty” z wykazu podmiotów odpowiedzialnych za monitorowanie zadania.	W przypadku zwykłego korzystania ze środowiska przez osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami organem kontrolnym właściwym w sprawach ochrony środowiska jest wójt, burmistrz lub prezydent miasta.	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
28.	Starostwo Powiatowe w Chełmie	POŚ	Rozdział 3 „Strategia działań dla województwa lubelskiego do 2030 roku” Tabela 45 „Cele, kierunki interwencji oraz zadania będące Strategią działań dla województwa lubelskiego do 2030 roku” Zadanie „OKJP.3.7. Ograniczenie emisji pyłów z powierzchni komunikacyjnych i budowlanych poprzez wprowadzenie ich zraszania” Rubryka „Podmiot odpowiedzialny” str. 171	Wykreślić „monitorowanie; miasta powiatowe oraz na prawach powiatu” Propozycja zapisu: „zadanie własne: zarządcy dróg i przedsiębiorcy”	Za ograniczenie emisji zanieczyszczeń z terenów komunikacyjnych odpowiadają zarządcy dróg a z terenów budowlanych przedsiębiorcy realizujący prace budowlane.	Uwzględniono	-
29.	Starostwo Powiatowe w Chełmie	POŚ	Rozdział 3 „Strategia działań dla województwa lubelskiego do 2030 roku” Tabela 45 „Cele, kierunki interwencji oraz zadania będące Strategią działań dla województwa lubelskiego do 2030 roku” Zadanie „ZG. 1.1. Wydawanie koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż oraz kontrola realizacji ich warunków”	Wykreślić: „Zadania własne: Marszałek Województwa Lubelskiego, Zadania monitorowane: powiaty, Okręgowy Urząd Górniczy w Lublinie, Minister Środowiska” Propozycja zapisu: „organy koncesyjne, Okręgowy Urząd Górniczy w Lublinie”	Uproszczenie zapisu	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
			Rubryka „Podmiot odpowiedzialny” str. 182				
30.	Starostwo Powiatowe w Chełmie	POŚ	Rozdział 3 „Strategia działań dla województwa lubelskiego do 2030 roku” Tabela 45 „Cele, kierunki interwencji oraz zadania będące Strategią działań dla województwa lubelskiego do 2030 roku” Zadanie „GL.1.2. Monitoring chemizmu gleb” str. 183	Nie wskazano podmiotu odpowiedzialnego za realizację zadania.	-	Uwzględniono	-
31.	Starostwo Powiatowe w Chełmie	POŚ	Rozdział 3 „Strategia działań dla województwa lubelskiego do 2030 roku” Tabela 45 „Cele, kierunki interwencji oraz zadania będące Strategią działań dla województwa lubelskiego do 2030 roku” Zadanie „GL.2.1. Prowadzenie rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz aktualizacja wykazów potencjalnych historycznych zanieczyszczeń	Dopisać „starostowie” do wykazu podmiotów odpowiedzialnych za monitorowanie zadania. Propozycja zapisu: „Zadanie monitorowane: GDOŚ, starostowie”	Zgodnie z ustawą Prawo Ochrony Środowiska to Starosta sporządza wykaz potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz dokonuje jego aktualizacji raz na 2 lata.	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
			powierzchni ziemi" Rubryka „Podmiot odpowiedzialny” str. 183				
32.	Starostwo Powiatowe w Chełmie	POŚ	Rozdział 3 „Strategia działań dla województwa lubelskiego do 2030 roku” Tabela 45 „Cele, kierunki interwencji oraz zadania będące Strategią działań dla województwa lubelskiego do 2030 roku” Zadanie „ZP.1.1. Obejmowanie obszarów cennych przyrodniczo w ramach MPZP w celu ochrony ich przed presją zabudowy” Rubryka „Podmiot odpowiedzialny” str. 189	Wykreślić „powiaty” z wykazu podmiotów odpowiedzialnych za monitorowanie zadania.	Organy powiatu nie mają podstaw prawnych do ingerencji w zapisy MPZP w zakresie ograniczenia presji zabudowy na obszarach cennych przyrodniczo.	Uwzględniono	-
33.	Starostwo Powiatowe w Chełmie	POŚ	Rozdział 3 „Strategia działań dla województwa lubelskiego do 2030 roku” Tabela 45 „Cele, kierunki interwencji oraz zadania będące Strategią działań dla województwa lubelskiego do 2030 roku” Zadanie „ZP.3.2. Uwzględnienie w dokumentach	Wykreślić „powiaty” z wykazu podmiotów odpowiedzialnych za monitorowanie zadania.	Organy powiatu nie mają podstaw prawnych do ingerencji w zapisy MPZP w zakresie wyznaczania terenów zielonych.	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
			planistycznych zachowania i powiększania terenów zielonych na obszarach zurbanizowanych oraz wiejskich" Rubryka „Podmiot odpowiedzialny" str. 195				
34.	Urząd Miasta Lublin	POŚ	2.2.1.2. Hałas szynowy, str. 61	Treść uwagi: W tabeli przedstawiono Liczbę osób zamieszkujących lokale mieszkalne zagrożone hałasem szynowym w Lublinie. Propozycja zmiany: W tabeli przedstawiono liczbę osób zamieszkujących lokale mieszkalne zagrożone hałasem szynowym w Lublinie.	Błędne zastosowanie wielkiej litery w treści zdania.	Uwzględniono	-
35.	Urząd Miasta Lublin	POŚ	2.2.1.4. Hałas przemysłowy, str. 62	Treść uwagi: Nie stwierdzono występowania terenów, na których osoby zamieszkują osoby w lokalach mieszkalnych i występują jednocześnie przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu mierzonego wskaźnikiem LN. W tabeli przedstawiono Liczbę osób zamieszkujących lokale mieszkalne zagrożone hałasem szynowym w Lublinie. Propozycja zmiany: Nie stwierdzono osób zamieszkujących lokale mieszkalne na terenach, na których występują przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu przemysłowego mierzonego wskaźnikiem LN. W tabeli przedstawiono liczbę osób zamieszkujących lokale mieszkalne zagrożone hałasem przemysłowym w Lublinie.	Zapis w pierwszym zdaniu jest niezrozumiały. Rozdział dotyczy hałasu przemysłowego, w zapisie odniesiono się do hałasu szynowego.	Uwzględniono	-
36.	Urząd Miasta Lublin	POŚ	Cały dokument	Należy w dokumencie ujednolicić treść.	W całej treści dokumentu winno się zastosować sformułowanie "drogi rowerowe", zamiast "ścieżki rowerowe".	Uwzględniono	-
37.	Urząd Miasta Lublin	POŚ	2.1.1.1. Powiązane dokumenty	Dotyczy zapisu: "Budowa drogi rowerowej pomiędzy ul.	Zadanie zostało zrealizowane	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
			strategiczne i operacyjne , str. 42	Północną a al. Solidarności na odcinku od istniejącej ścieżki przy rondzie Rotmistrza Pileckiego do ul. Kosmowskiej (zadanie planowane)".			
38.	Urząd Miasta Lublin	POŚ	2.1.1.1. Powiązane dokumenty strategiczne i operacyjne , str. 42	Dotyczy zapisu: Stworzenie Systemu Lubelskiego Roweru Miejskiego (zadanie planowane).	Informujemy, że w Lublinie istnieje system LRM. Nie posiadamy wiedzy o ewentualnym systemie obejmującym inne miasta województwa.	Uwzględniono	-
39.	Urząd Miasta Lublin	POŚ	Tabela 45 Cele, kierunki interwencji oraz zadania będące Strategią działań dla województwa lubelskiego do 2030 roku, str. 165	Dotyczy zapisu: OKJP. 3.2. Rozwój transportu rowerowego w tym rozbudowa spójnego systemu dróg i ścieżek rowerowych, ciągów pieszo - rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (np. wypożyczalnie rowerów)". Proponujemy zapisu: OKJP. 3.2. Rozwój transportu rowerowego w tym rozbudowa spójnego systemu dróg i infrastruktury rowerowej (w tym m.in. ciągów pieszo-rowerowych, dróg dla pieszych i rowerów wraz z infrastrukturą towarzyszącą np. wypożyczalnie rowerów).".	Nasze stanowisko wynika z tego, iż powszechnie uznane jest stwierdzenie drogi rowerowe i funkcjonuje rozróżnienie ciągów pieszo-rowerowych od dróg dla pieszych i rowerów.	Uwzględniono	-
40.	Urząd Miasta Lublin	POŚ	2.1.1.1. Powiązane dokumenty strategiczne i operacyjne, str. 38	Dotyczy zapisu: „WFOŚiGW w Lublinie w roku 2022 zawarł w ramach niniejszego programu 4 umowy dotacji/pożyczek na kwotę 712 500 zł”. Proponujemy zapisu: Gmina Lublin podpisała z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej umowę na dofinansowanie w ramach Programu „Ciepłe Mieszkanie”. Wysokość dofinansowania wynosi 2,3 mln zł.	Brak informacji o podpisaniu umowy Gminy Lublin z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na dofinansowanie w ramach Programu „Ciepłe Mieszkanie”.	Uwzględniono	-
41.	Urząd Miasta Lublin	POŚ	2.1.1.1. Powiązane dokumenty strategiczne i operacyjne, tab. 4, str. 35-36,	W tabeli, w zestawieniu danych ze sprawozdań POP dla Aglomeracji Lubelskiej za 2020 r. podane są błędne wartości, różne od tych zawartych w obu sprawozdaniach POP za 2020 r. Dodatkowo w dwóch pierwszych wierszach	Proszę o ponowne przeanalizowanie sprawozdań POP za 2020 r. dla Aglomeracji Lubelskiej i wpisanie do POŚ prawidłowych wartości. Proszę o podanie liczby budynków, w których zredukowano emisję	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
				tabeli wpisano: liczba i powierzchnia budynków. Jednakże liczba budynków nie została podana. Podano wyłącznie powierzchnię.	zanieczyszczeń. Dane zawarte są w obu sprawozdaniach POP za 2020 r.		
42.	Urząd Miasta Lublin	POŚ	2.1.1.1. Powiązane dokumenty strategiczne i operacyjne, tab. 6, str. 37	Dane na temat szacunków efektu ekologicznego dla aglomeracji lubelskiej są niezgodne z danymi zawartymi w sprawozdaniach POP.	Proszę o ponowne przeanalizowanie sprawozdań POP za 2020 r. dla Aglomeracji Lubelskiej i wpisanie do POŚ poprawnych wartości.	Nie uwzględniono	Ponownie przeliczono podane wartości w sprawozdaniach z realizacji POP (obu sprawozdaniach z roku 2020) i wynik potwierdził się. Wielkości podawane są w Mg/rok i są zsumowane z obu sprawozdań
43.	Urząd Miasta Lublin	POŚ	2.1.1.3. Ochrona klimatu Odnawialne źródła energii s. 48	Dotyczy zapisu: W województwie lubelskim funkcjonuje 255 instalacji odnawialnych źródeł energii (na dzień 31.12.2022 r.) Propozycja zmian: W województwie lubelskim funkcjonuje 255 instalacji odnawialnych źródeł energii, nie uwzględniając mikroinstalacji, w tym instalacji prosumenckich (na dzień 31.12.2022 r.).	Należy doprecyzować, że podana liczba nie uwzględnia mikroinstalacji, w tym instalacji prosumenckich, zgodnie z informacją podaną w przywołanym źródle przedstawionych danych tj. informacji opublikowanej przez Urząd Regulacji Energetyki. Dodatkowo, dostępne są już bardziej aktualne dane wg stanu na 30 czerwca 2023 r.	Uwzględniono	-
44.	Urząd Miasta Lublin	POŚ	2.1.1.3. Ochrona klimatu Odnawialne źródła energii	Dotyczy zapisu: Na wymienione wyżej przekroczenia w szczególności odpowiedzialne są m.in. systemy ogrzewania, w tym kotły domów, które ogrzewane są indywidualnie (spalania paliw wysokoemisyjnych: głównie węgla oraz drewna); Propozycja zmian: Na wymienione wyżej przekroczenia w szczególności odpowiedzialne są m.in. systemy ogrzewania, w tym indywidualne źródła ciepła	Proponowany zapis wskazuje na grupę źródeł odpowiedzialnych za przekroczenia wielkości zanieczyszczeń powietrza, nie ograniczając się wyłącznie do kotłów zainstalowanych w budynkach mieszkalnych.	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
				(spalania paliw wysokoemisyjnych: głównie węgla oraz drewna);			
45.	Urząd Miasta Lublin	POŚ	2.1.5. Adaptacja do zmian klimatu s. 55	Dotyczy zapisu: OKJP.1.6. Kontrola przestrzegania zakazu spalania odpadów w piecach domowych; Propozycja zmian: OKJP.1.6. Kontrola przestrzegania zakazu spalania odpadów w indywidualnych źródłach ciepła;	Proponowany zapis wskazuje na grupę źródeł odpowiedzialnych za przekroczenia wielkości zanieczyszczeń powietrza, nie ograniczając się wyłącznie do kotłów zainstalowanych w budynkach mieszkalnych.	Uwzględniono	-
46.	Urząd Miasta Lublin	POŚ	2.1.5. Adaptacja do zmian klimatu s. 55	Dotyczy zapisu: OKJP.3.4. Przygotowanie infrastruktury komunikacyjnej miast do obsługi samochodów elektrycznych (m.in. punktów ładowania samochodów osobowych); Propozycja zmian: OKJP.3.4. Przygotowanie infrastruktury komunikacyjnej do obsługi pojazdów elektrycznych i zasilanych paliwami alternatywnymi (m.in. punktów ładowania pojazdów elektrycznych, stacji tankowania wodoru);	W celu rozwoju elektromobilności potrzebna jest budowa spójnego systemu infrastruktury ładowania na terenie całego kraju, w tym również na obszarach poza miastami. W związku z tym, nie należy ograniczać budowy infrastruktury wyłącznie do miast. Proponuje się również poszerzenie obecnego zapisu o pojazdy zasilane paliwami alternatywnymi jako pożądaną alternatywę dla pojazdów spalinowych oraz o budowę stacji tankowania wodoru.	Uwzględniono	-
47.	Urząd Miasta Lublin	POŚ	Tabela 45 Cele, kierunki interwencji oraz zadania będące Strategią działań dla województwa lubelskiego do 2030 roku Zadanie: OKJP.2.4. Rozbudowa i modernizacja sieci ciepłowniczej w celu podłączenia większej ilości użytkowników s. 168	Dotyczy zapisu: monitorowane: zakłady energetyki ciepłej, zakłady komunalne, zarządzający siecią gazową, właściciele i zarządcy nieruchomości Propozycja zmian: monitorowane: zakłady energetyki ciepłej, zakłady komunalne, zarządzający siecią ciepłowniczą, właściciele i zarządcy nieruchomości	Omyłka pisarska. Zadanie dotyczy rozbudowy i modernizacji sieci ciepłowniczej, zatem jako podmiot odpowiedzialny powinien zostać wskazany zarządzający siecią ciepłowniczą.	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
48.	Urząd Miasta Lublin	POŚ	Tabela 46 Wskaźniki środowiskowe dla województwa lubelskiego Wskaźnik: 6. Sprzedaż energii cieplnej na cele komunalno-bytowe s. 205	Wskaźnik może być niemiarodajny w zakresie monitoringu POŚ.	Sprzedaż energii cieplnej dotyczy ciepła systemowego, które jest pożądaną alternatywą dla indywidualnych nieefektywnych źródeł ciepła. Przyłączanie się nowych odbiorców do sieci ciepłowniczej jest jednym z celów wskazanych w projekcie POŚ i ostateczne będzie wpływać na wzrost sprzedaży ciepła. Jest to zatem efekt sprzeczny ze wskazanym oczekiwanym trendem zmian w wyniku realizacji POŚ. Równolegle prowadzone będą również przedsięwzięcia termomodernizacyjne, które będą wpływać na zapotrzebowanie na ciepło.	Uwzględniono	Wskaźnik został usunięty z listy.
49.	Urząd Miasta Lublin	POŚ	7. Informacja o strategicznej ocenie oddziaływania Programu na środowisko s. 209	Dotyczy zapisu: Przykładowo, w ramach obszaru Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów wyznaczone zostało zadanie GO.4.3. Budowa zakładu termicznego przekształcania odpadów medycznych i weterynaryjnych. Propozycja zmian: Przykładowo, w ramach obszaru Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów wyznaczone zostało zadanie GO.4.3. Budowa instalacji termicznego przekształcania odpadów z przetworzenia odpadów komunalnych oraz instalacji termicznego przekształcania odpadów medycznych i weterynaryjnych.	Propozycja zmiany zapisu zgodnie z pełną nazwą zadania GO.4.3. wskazaną w Tabeli 45 (s. 165) oraz Załączniku nr 1 w Tabeli 2 (s. 11 Załącznika nr 1). W obecnym brzmieniu zapisu brak jest odwołania do budowy instalacji termicznego przekształcania odpadów z przetworzenia odpadów komunalnych.	Uwzględniono	-
50.	Urząd Miasta Lublin	Prognoza	Tabela 16 Środki ograniczające negatywne oddziaływanie działań przewidzianych w	Dotyczy zapisu: GO.4.3. Budowa zakładu termicznego przekształcania odpadów medycznych i weterynaryjnych. Propozycja zmian: GO.4.3. Budowa instalacji termicznego	Propozycja zmiany zapisu zgodnie z pełną nazwą zadania GO.4.3. wskazaną w projekcie POŚ w Tabeli 45 (s. 165) oraz Załączniku nr 1 w Tabeli 2 (s. 11 Załącznika nr 1). W obecnym brzmieniu zapisu brak	Uwzględniono	-

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
			Programie s. 81	przekształcania odpadów z przetworzenia odpadów komunalnych oraz instalacji termicznego przekształcania odpadów medycznych i weterynaryjnych.	jest odwołania do budowy instalacji termicznego przekształcania odpadów z przetworzenia odpadów komunalnych.		
51.	Urząd Miasta Lublin	Prognoza	10.2. Oddziaływanie na ludzi s. 61	Dotyczy zapisu: Realizacja założeń Programu ochrony środowiska województwa lubelskiego 2023 wpływa na podniesienie standardów i jakości życia jego mieszkańców. Propozycja zmian: Realizacja założeń Programu ochrony środowiska województwa lubelskiego 2030 wpływa na podniesienie standardów i jakości życia jego mieszkańców.	Omyłka pisarska.	Uwzględniono	-
52.	Gmina Niedzwica Duża	POŚ	Akapit 3 na str. 131, R. 2.8.1.6,	Wykazano ilość wytworzonych odpadów opakowaniowych w 2020 r., 2021 r., 2022 r.; w wykazanym okresie ilość wytworzonych odpadów opakowaniowych rosła; w treści projektu „Programu...” wskazano na spadek ilości wytworzonych odpadów opakowaniowych.	-	Częściowo uwzględnione	Zmieniono wartości po przesłaniu poprawnych danych, jednak w latach 2020-2022 nadal występuje tendencja spadkowa,
53.	Gmina Niedzwica Duża	POŚ	Str. 207, Tabela 46, poz. 26, 27	Docelowa wartość wskaźników „Masa zebranych odpadów komunalnych” i „Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca” niespójna z Krajowym Planem Gospodarki Odpadami 2028, który zakłada wzrost masy strumieni odpadów w Polsce w kolejnych latach	-	Nie uwzględniono	Wskaźniki w opracowaniu przedstawiają pożądane wartości, a nie prognozowane.
54.	Gmina Urszulin	POŚ	2.5.5. strona 96	Dodać GWS.1.6 Budowa, rozbudowa, modernizacja oczyszczalni ścieków	Nie jest ujęta w punkcie GWS.1.3 oczyszczalnia ścieków. W Gminie Urszulin wybudowana oczyszczalnia ścieków funkcjonuje prawidłowo natomiast w związku z rozbudową sieci kanalizacyjnej i zwiększoną ilością odbiorców będzie planowana	Nie uwzględniono	Ze względu na zawężenie zadań wpisujących się w działania adaptacyjne, „Budowa, rozbudowa, modernizacja

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
					budowa, rozbudowa, modernizacja oczyszczalni ścieków.		oczyszczalni ścieków” nie wpisuje się bezpośrednio w działania adaptacyjne do zmian klimatu
55.	ZDM	POŚ	Ochrona klimatu i jakości powietrza	W tabeli 14 (analiza SWOT) jako słabą stronę podano „Transport zbiorowy nieoptymalny pod względem integracji i niskoemisyjności powodującą lokalną kumulację zanieczyszczeń”. Jednocześnie, nie wyjaśniono, co oznacza pojęcie transportu „optymalnego pod względem niskoemisyjności”, tym bardziej w kontekście faktu osiągnięcia przez Gminę Lublin wysokiego 35% udziału autobusów zeroemisyjnych we flocie pojazdów komunikacji miejskiej (wymóg zawarty w ustawie o elektromobilności i paliwach alternatywnych na dzień 1.01.2025 r. to 20%). Ponadto, autorzy pominęli analizę uwarunkowań funkcjonowania transportu zbiorowego na obszarach miejskich i poza nimi.	-	Częściowo uwzględnione	Częściowo uwzględniono uwagę - dodano w analizie SWOT w mocnych stronach dostępność floty zeroemisyjnej w Gminie Lublin. Należy jednak podkreślić, że cały dokument odnosi się do województwa, nie jedynie Lublina. 35% flota zeroemisyjna w samym Lublinie w stosunku do całego województwa nie stanowi "dużej" ilości.
56.	ZDM	POŚ	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Sugerujemy ujednolicenie nazewnictwa dotyczącego transportu zbiorowego. W dokumencie transport zbiorowy jest nazywany również „transportem publicznym”, niemniej zalecamy stosowanie nazwy „transport zbiorowy”, odnoszącej się do komunikacji miejskiej, lokalnej i międzymiastowej, co ma odzwierciedlenie w ustawie o publicznym transporcie zbiorowym	-	Uwzględniono	-
57.	ZDM	POŚ	Ochrona klimatu i jakości powietrza	W dalszej części dokumentu brak wskaźnika odnoszącego się do integracji transportu i niskoemisyjności, wskazanych jako słaba strona w SWOT. Zalecamy analizę planów mobilności pod kątem wymienionych kryteriów, np. „Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej	-	Uwzględniono	Zaktualizowano analizę SWOT.

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
				Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego do roku 2030 (z perspektywą 2040)".			
58.	ZDM	POŚ	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Oдноśnie wskaźnika „Liczba przewozów pasażerskich komunikacją miejską [mln osób]” w dokumencie podano wartość na 2021 r., natomiast na stronie Banku Danych Lokalnych GUS dostępna jest też wartość dla 2022 r.	-	Uwzględniono	Zaktualizowano dane z roku 2022.
59.	ZDM	POŚ	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poniższe działania wskazane na stronie 42 opisane są jako „w trakcie realizacji” lub „planowane”, natomiast w chwili obecnej zostały już zakończone: a) działania dotyczące zwiększenia udziału transportu miejskiego w Lublinie i jego obszarze poprzez przebudowę/rozbudowę infrastruktury drogowej na potrzeby komunikacji miejskiej w północnej części miasta, w obszarze strefy ekonomicznej i przemysłowej miasta Lublin oraz zakup taboru niskoemisyjnego, b) wspieranie zrównoważonego rozwoju mobilności, systemu transportu i jego obszarze poprzez przebudowę/rozbudowę infrastruktury drogowej na potrzeby komunikacji miejskiej w północnej części miasta, w obszarze strefy ekonomicznej i przemysłowej miasta Lublin oraz zakup taboru niskoemisyjnego, rodzajami transportu dla potrzeb Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego, c) zwiększone wykorzystanie transportu miejskiego w Lublinie i jego obszarze funkcjonalnym poprzez m.in. przebudowę Al. Racławickich, ul. Poniatowskiego, ul. Lipowej oraz zakup taboru, d) stworzenie Systemu Lubelskiego Roweru Miejskiego	-	Uwzględniono	-
60.	UM Lublin	POŚ	Rys. 19	Na terenie miasta Lublin częściowo występują kompleksy glebowo-rolnicze, co nie zostało zawarte na mapie.	-	Nie uwzględniono	Materiały wykorzystane do stworzenia mapy

Lp.	Wnoszący uwagę	Dokument	Część dokumentu	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi	Status	Komentarz
							zostały pozyskane od WODGIK UMWL i w takiej formie odwzorowane. Przy tak dużej skali zastosowano uproszczenie dla większych miast, oznaczając je w całości jako teren zabudowany.

7. Ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko

W Prognozie oddziaływania na środowisko oceniono proponowane w POŚ 2030 działania pod kątem wpływu na środowisko podczas ich realizacji oraz eksploatacji. Prognozę wykonano zgodnie z zapisami art. 51 ustawy ooŚ, a także zgodnie z zakresem wskazanym przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie oraz Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

Przy sporządzaniu Prognozy wykonano następujące zasadnicze elementy składowe:

- zastosowano głównie metody opisowe i porównawcze, a także przewidywanie zmian w stanie środowiska;
- zidentyfikowano stan środowiska obszaru województwa;
- przeanalizowano ustalenia obowiązujących dokumentów strategicznych oraz planów i programów istotnych z punktu widzenia jakości poszczególnych elementów środowiska;
- wyszczególniono cele ochrony środowiska, a treść dokumentów przeanalizowano pod kątem sposobów w jakich te cele zostały w nim uwzględnione;
- wskazano cele i działania, których realizacja może znacząco ujemnie oddziaływać na środowisko;
- przedstawiono rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji Programu ochrony środowiska województwa lubelskiego 2030.

W Prognozie dokonana została ocena oddziaływania przedsięwzięć na środowisko, w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki i dobra materialne. Ustalono, że inwestycje na etapie wykonania lub budowy będą charakteryzowały się negatywnym oddziaływaniem, które będzie bezpośrednie, krótkoterminowe, chwilowe i odwracalne (po zakończeniu prac). Do działań minimalizujących negatywne oddziaływanie na środowisko w trakcie eksploatacji należy m.in. zastosowanie nowoczesnych technologii, urządzeń ochrony atmosfery przed emisją zanieczyszczeń do powietrza. Dla przedsięwzięć związanych z budową nowych obiektów może być wymagane uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Na etapie jej uzyskiwania będzie zatem możliwość zidentyfikowania potencjalnych zagrożeń środowiska naturalnego w obszarze lokalizacji danej inwestycji i zapewnienie działań mających na celu zapobieganie i ograniczenie tych zagrożeń. Realizacja pozostałych działań (o charakterze nieinwestycyjnym) nie wymaga rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko.

Rozwiązania proponowane do realizacji w ramach POŚ 2030 mają w zamyśle pozytywnie wpłynąć na środowisko oraz jakość życia mieszkańców województwa lubelskiego. Część z zaproponowanych działań może powodować potencjalnie negatywne oddziaływanie na środowisko. Dotyczy to głównie niewielkiej części wyznaczonych zadań inwestycyjnych związanych z budową nowych obiektów lub modernizacją istniejących, które mogą kwalifikować się do grupy mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Reasumując, projekt POŚ 2030 opracowano w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju i jest spójny z celami dokumentów strategicznych międzynarodowych, krajowych i wojewódzkich. W ten sposób spełnienie zadań zawartych w POŚ 2030 będzie **pozytywnie** oddziaływać na środowisko i poprawi jego stan. Odstąpienie od realizacji zadań i inwestycji będzie skutkowało pogorszeniem stanu gospodarki odpadami oraz ochrony środowiska. Przebieg realizacji POŚ 2030 będzie monitorowany, w celu ograniczenia negatywnych oddziaływań na środowisko.

8. Wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko

Podstawa prawna postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko uregulowana jest w art. 104 ustawy ooś. Postępowanie to przeprowadza się w razie stwierdzenia możliwości znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, pochodzącego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na skutek realizacji przedsięwzięć, projektów, polityk, strategii, planów lub programów. Wykonanie transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko konieczne jest zawsze wtedy, gdy planowane projekty mogą znacząco oddziaływać na środowisko i ludzi sąsiadujących krajów. Według ww. ustawy postępowanie przeprowadza się także na wniosek innego państwa, na którego terenie może oddziaływać dane przedsięwzięcie. Wspomniane przepisy prawa polskiego wynikają z przepisów unijnych zawartych w Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym¹, w załącznikach do której określono listę typowych przedsięwzięć wymagających przeprowadzenia oceny ryzyka wystąpienia znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Województwo lubelskie sąsiaduje z państwami takimi jak Białoruś i Ukraina. Możliwość wystąpienia transgranicznego oddziaływania na środowisko na poziomie szczegółowości odpowiadającej zapisom POŚ 2030 przeanalizowano w ramach prognozy oddziaływania na środowisko, zgodnie z którą **nie zidentyfikowano** inwestycji wymagających przeprowadzenia oceny oddziaływań transgranicznych.

¹ Konwencja o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzona w Espoo dnia 25 lutego 1991 r. (Dz. U. z 1999 r. Nr 96, poz. 1110 z późn. zm.)

9. Propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu

System monitorowania oraz oceny skutków realizacji wyznaczonych zadań jest kluczowym aspektem przy wdrażaniu zadań i założeń każdego programu ochrony środowiska. W praktyce, monitoring realizuje się przez systematyczne zestawienie wykonanych przedsięwzięć w relacji do zapisanych celów. Pełni więc on zarówno funkcję informacyjną, jak i sprawdzającą oraz korygującą.

Zgodnie z zapisami art. 18 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2556 z późn. zm.), celem weryfikacji realizacji zapisów POŚ 2030 organ wykonawczy województwa sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się sejmikowi województwa, a następnie przekazuje do ministra właściwego do spraw klimatu. Celem sporządzenia takiego raportu jest przedstawienie stopnia realizacji zadań i zrealizowanych strategii krótko i długoterminowych oraz określenie stopnia zgodności stanu środowiska naturalnego z zasadami zrównoważonego rozwoju wyrażonego w polityce ekologicznej państwa.

W POŚ 2030 zaproponowano wskaźniki ilościowe i jakościowe pozwalające określić stopień realizacji poszczególnych zaplanowanych działań i prognozować związane z tym zmiany w środowisku. POŚ 2030 stanowi aktualizację poprzedniego programu tj. Programu ochrony środowiska dla województwa lubelskiego na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027. W związku z tym, zasadne było w jak największym stopniu pozostawienie dotychczas wyznaczonych wskaźników, aby zachować ciągłość systemu monitorowania zmian w województwie. Na potrzeby Programu przeanalizowano dostępność danych, aktualność założeń do wskaźników oraz adekwatność wyznaczonych wskaźników pod kątem realizowanych celów. W wyniku analizy stwierdzono, że należy zastąpić jedynie wskaźniki, które charakteryzują się brakiem precyzyjności.

10. Uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych

Większość działań przewidzianych w POŚ 2030 odznacza się korzystnym wpływem na środowisko i wskazywanie dla nich działań alternatywnych jest nieuzasadnione. Przewidziane działania będą przyczyniać się do poprawy stanu środowiska, a tym samym do poprawy jakości życia mieszkańców. Zaproponowane w POŚ 2030 cele są spójne z celami przyjętymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych oraz dokumentach o charakterze programowym.

Warianty alternatywne można rozważać dla działań inwestycyjnych, których realizacja będzie wiązać się z ingerencją w środowisko. Dla przedsięwzięć inwestycyjnych można rozważać wariant lokalizacyjny, technologiczny czy organizacyjny, a także wariant „0”, czyli wariant polegający na odstąpieniu od realizacji inwestycji.

Mając na uwadze, że przewidziane działania zmierzają, w krótszej lub dłuższej perspektywie czasowej, do poprawy stanu środowiska, realizacja wariantu „0” nie zawsze będzie korzystna dla środowiska. Konsekwencje rezygnacji z realizacji danego zadania mogą być znacznie dotkliwsze niż tymczasowe wzmożone oddziaływanie na etapie realizacji inwestycji. Zaniechanie realizacji zadań przewidzianych w POŚ 2030 negatywnie wpłynie na środowisko zwłaszcza w perspektywie długoterminowej.

Rozwiązaniami alternatywnymi dla działań mogących negatywnie oddziaływać na środowisko mogą być:

- alternatywna lokalizacja inwestycji;
- inny sposób prowadzenia procesu technologicznego;
- wybór korzystniejszej technologii;
- rezygnacja z realizacji danej inwestycji.

W wyznaczeniu działań alternatywnych trudność stanowi stopień ogólności zapisów analizowanego Programu. Nie znając szczegółów dotyczących realizacji danej inwestycji tj. lokalizacji, rozwiązań technologicznych etc. nie jest możliwe dokładne rozpoznanie wszelkich oddziaływań na środowisko, a tym samym wyznaczenie konkretnych rozwiązań alternatywnych.

Oddziaływania wyznaczone w prognozie oddziaływania na środowisko powinny być zweryfikowane na etapie wykonywania szczegółowych analiz. Większość działań inwestycyjnych przewidzianych w POŚ 2030 będzie wymagała uzyskania decyzji środowiskowej lub przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na środowisko.

Na tym etapie dopiero możliwe będzie szczegółowe określenie negatywnych oddziaływań realizacji danego przedsięwzięcia na środowisko i wyznaczenie środków zapobiegawczych oraz ewentualnych rozwiązań alternatywnych.